

NARODNI DNEVNIK

Izbaja vauk dan opoldne, izvzemši nedelj
in praznikov.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po
pošti: Din 20.—, inozemstvo Din 30.—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO:
SIMON GREGORČIČEVA ULICA STEV. 13.
TELEFON STEV. 552.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu
Pisarniška vprašanja naj se priloži zneska
za odgovor.
Račun pri poštrem ček. uradu št. 12.882.

Pravna država.

Prvi pegaj države, ki hoče obstati je, da je pravna država. Kadar pade država tako nizko, da se njeni zakoni ne spoštujejo, da ne velja zakon za vse, tedaj je taka država na robu propada, pa naj se upravlja pod še tako svobodnimi selnimi gesli. Zato je prvo merilo vrednosti kake države, če je pravna država ali ne.

V svojem govoru v Nišu je dejal vođa demokratov Ljuba Davidovič, da naša država še ni pravna država. Kdor količikaj pozna razmere v naši državi, mu mora samo pritrditi. Nismo še pravna država in skoraj bi morali reči, da se oblastva niti ne trudijo, da bi postali pravna država.

Kako bi drugače mogli razumeti, da se niti ena afera ne razčisti do konca. Tako se dogaja na primer že leta in leta, da vsa Slovenija govori o svinčeni aferi, da se imenujejo gotove osebe, da se imenujejo čisto določena dejanja, toda nihče se ne gane, da bi bila stvar razčiščena do konca. Mirno se trpi, da se ali po krivici kega kleveče, ali pa da pravica zaman zahteva kazni. V pravni državi je to nemogoče, ker v pravni državi se ne bo trpelo govorice, ki morejo oslabiti ljudsko vero v brezhibno delovanje sodnega aparata.

Toda ne samo svinčena afera je nerazčiščena, nerazčiščene ostanejo redno vse afele, samo da je v njo zapletena kaka uplivna osebnost ali organizacija. Celo umori so ostali še nerazjasnjeni in to v Sloveniji, kjer je včasih vladala tako visoka javna morala.

Ni pa upanja, da bi se razmere zboljšale, ker ni nikogar, ki bi se brigal zato, da bi narodu jasno dokazal, da zakon zopet velja za vse in za tiste, ki so na vrhu še prav posebno. Če bi se govorilo po mestu, da je kdo ukradel par žemelj, potem smemo biti sigurni, da se bo za stvar zanimala policija. Če pa se bo po mestu govorilo, da je ta in ta prišel na čuden način do milijonov, potem smemo biti gotovi, da se za stvar nihče ne bo zanimal in da bo ostala govorica neopazena.

Toda to se mora nehati. Ne sme se več goditi, da obstoje javne tajnosti, ki so znane vsenu svetu, samo poklicni oblasti ne. Taka zanikrnost pomeni protežiranje korupcije in zato jo je eksemplarično kaznovati.

Ne gre pa tudi, da je družba sama tako malomarna v teh zadevah. Poznamo ljudi, ki vedo o nekaterih gospodih povedati silne stvari, ali na vse to pozabijo, ko pridejo s temi gospodi skupaj in nič se ne obotavljajo stisniti jim prav prijateljsko roko. Družba mora vse drugače, ko sedaj, gledati na svojo čast in kdor ni v stanju, da v vsakem oziru poda jasen račun, ne spada v družbo.

Niso pa brez krivde niti naše stranke, če smo vedno manj pravna država. Ne bomo govorili o strankah, ki se ne zmenijo, če je še toliko njihovih najodličnejših prištevov zapletenih v razne afele, ker te stranke so se itak s tem že same dovolj obsodile. Pač pa moramo omeniti drugo stvar, ki se zdi mnogim sicer malenkostna, ki pa je načelne važnosti. Dokazano na, ki pa je dokumentarno, da je SDS bila verolomna, da njena beseda ne drži. Ko se je to zgodilo, je bil predlagan bojkot SDS. Tega bojkota se stranke niso držale, kakor da bi hotele pripraviti javnost, da je verolomnost dopustna, če je stranki v korist.

Če ne skrbe oblasti, da smo pravna država, potem mora javnost oblasti k temu prisiliti. Teda najprej mora javnost sama dokazati, da spoštuje pravico in za-

Konflikt med radikali in Radićem.

POMEMBNA IZJAVA MINISTRA SIMONOVIČA.

Beograd, 6. februarja. Sinoči je po seji vlade minister za socialno politiko Milan Simonovič izjavil novinarjem, to-le: Včeraj sem izjavil, da podam ostavko, ako se ta škodljiva akcija Štefana Radića ne preseka definitivno. Nisem podal ostavke, temveč še čakam, da se razmere izpremenijo. Drugače pa grem. Na vprašanje nekega inozemskega novinarja, ali pričakuje Radićev demantij, je minister Simonovič odgovoril: »Ne demantiraj, ampak nekaj bolj realnega.«

SIMONOVIČ NE PRIHAJA VEČ V MINISTRSTVO.

Beograd, 6. februarja. Minister za socialno politiko dr. Milan Simonovič, ki je podal Pašiču pogojno ostavko na svoj položaj kljub vsem demantijem, ki pa so bolj tendenciozni kakor stvarni, že od včeraj popoldne ne prihaja več v svoj urad, ker se smatra v demisiji. Komentarji o tej demisiji so kaj različni. Dr. Simonovič namreč pripada, kakor je znano, čezmu krogu Pašičevemu. Zato so vsi politični krogi mnenja, da stoji za to demisijo Pašič, ki hoče Radiću vidno pokazati, kako nerazpoloženje vlada v radikalnih krogih zaradi njegovih zadnjih izjav in zaradi načina njegove agitacije. Vesti o ostavki so seveda izzvale razumljivo vznemirjenje in zanimanje v vseh političnih krogih. Splošno sodijo, da je vse to le taktična poteza g. Pašiča.

DR. NIKIČ IN PAVLE RADIĆ POTUJETA V ZAGREB.

Beograd, 6. februarja. Danes zvečer potujeta v Zagreb ministra dr. Nikič in Pavle Radić. Pavle Radić ostane nekaj dni v Zagrebu in bo tu čakal na povratek Štefana Radića. Pavle Radić je včeraj omenjal govor Ljube Davidoviča in izjavil novinarjem, da se je on nadejal, da bo Ljuba Davidovič v sedanjem momentu nastopil drugače, kakor je nastopil. Pavle Radić smatra, da Davidovič tako vodi demokratsko stranko po poti, ki ne ustreza državnemu političnemu pravcu, na katerem se nahaja sedaj državna politika.

Princ Karol preklical svojo odpoved na prestol.

Beograd, 6. februarja. Včeraj sta po desetdnevem bivanju v Milanu odpotovala iz mesta rumunska generala Condescu in Balis. Za bivanja v Milanu sta imela generala večkrat posvetovanja z bivšim rumunskim prestolonaslednikom princem Karolom. Splošno se misli, da sta imela generala, od katerih je prvi dvorni maršal, v Milanu posebno misijo, ki jima jo je poveril rumunski dvor in rumunska vlada. Po informacijah, ki so jih dobili neki listi, je generaloma uspelo pregovoriti princa Karola, da je preklical svojo odpoved na prestol. Trde, da je princ Karol podpisal izjavo, s katero odločno demantira vse obdolžitve, da bi bil on v zvezi z rumunsko opozicijo. Spor, ki je nastal med princem Karolom in Bratianom, je izglajen.

Kadar se princ Karol pobota s svojim očetom in prekliče svoj sklep o abdikaciji, pričakujejo, da bo predsedniku vlade Bratianu uspelo potlačiti opozicijo,

to vodi pot k pravni državi preko družbe, poedincev in strank.

To pot mora nastopiti slovenski narod, ker boj proti davčni preobremenitvi Slovenije bo zmagovito dobojevan le, če bo narod moralno nepremagljiv.

LAZA MARKOVIĆ O RADIĆEVH GOVORIH.

Beograd, 6. februarja. Dr. Laza Marković je izjavil sinoči novinarjem: Mi smo za to, da nadaljujemo sedanjo politiko. Mi ne mislimo nič takega napraviti, kar bi moglo sporazum pekvariti. Vlada ima močno parlamentarno večino. To je prav jaka podlaga. Z naše strani ni nobene namere, da bi se proračun in drugi zakoni, ki so predvideni v deklaraciji, ne izvedli in da bi se politika koalicije RR ne izvajala.

Stefan Radić je s svojimi izjavami otežkočil položaj vlade. Radić bi bil moral, ako s čim ni zadovoljen, to povedati na seji vlade. Ko govori Radić pred narodom, je istočasno tudi predstavnik vlade in bi ne bil smel govoriti stvari, ki niso v skladu s programom in delom vlade. Ker so že nekatere Radićeve izjave demantirane od strani njegove okolice, se pred njegovim povratkom v Beograd in pred pojasnilom v vladi ne more sedaj presoditi, ali bodo ti govori imeli resne posledice za stabilnost vladne koalicije.

VLADNI KROGI OPTIMISTIČNI.

Beograd, 6. februarja. Radikalni član vlade je novinarjem podal te-le informacije: Zares vlada napetost v narodni skupščini, kakor tudi v javnosti, a od tega se nič ne čuti v vladi. Mi opravljamo normalno svoje posle, kakor smo jih opravljali do sedaj. — Smatramo, da obča vznemirjenost, ki se pojavlja v javnosti in v narodni skupščini, temelji z ene strani samo na neinformiranosti in z druge strani na alarmantnih vesteh, ki so zašle v časopisje. — Smatram, da se bo vsa stvar prav lepo izgladila, ko se povrne Štefan Radić v Beograd in pojasni vse momente, ki se označujejo kot posebno težki.

KONZULTACIJE SO SE PRIČELE.

Beograd, 6. februarja. Takoj ko se je Nikola Pašič vrnil z dvora, je odšel h kralju v avdienco zunanji minister dr. Ninčić, ki je ostal na dvoru od 7.30 do 8.30.

USPEH FRANCOSKIH POLICISTOV.

Budimpešta, 6. februarja. Francoski policijski inšpektorji so sinoči v spremstvu madjarskih policijskih organov posetili kartografski zavod. Tam je policija izvršila hišno preiskavo. Našel se je tiskarski stroj, s katerim so se tiskali ponarejeni tisočaki in ki ga dosedaj niso še mogli najti. Policija je stroj zaplenila.

ČESKOSLOVAŠKA PRIZNA DANES SOVJETSKO RUSIJO.

Praga, 6. februarja. Kakor javlja »Prager Tagblatt«, bo danes Českoslovaška priznala sovjetsko Rusijo s tem, da bo sta dr. Beneš in zastopnik sovjetske Rusije v Pragi izmenjala tozadavne note.

Dr. Stojadinović naj gre.

OSTRA KRITIKA NJEGOVEGA DELA V RAD. KLUBU.

Beograd, 6. februarja. V radikalnem klubu se je nadaljevala diskusija o proračunu. Opaža se, da se po govoru dr. Velizarja Jankovića obrača vsa proračunska diskusija v radikalnem klubu proti ministru financ dr. Stojadinoviću. Velja Vukičević dvomi, da bi se tak proračun dohodkov in izdatkov mogel udejsviti, jker je finančna sposobnost poedinih davčnih obvezancev prekoračena.

Ceprav se je dinar dvignil, je razlika v razmerju kupne in prodajne cene naravnost velika. Država ni nič napravila, da se dinar ustali.

Tako je v Curihu naš dinar več vreden kakor pri nas doma. Najvišji proračun, ki bi ga naša država mogla prenesti, je 10 do 10 in pol milijarde dinarjev. Poročilo večine finančnega odbora o samem proračunu mora biti za dr. Stojadinovića jassen migljaj, da izvaja posledice.

Dr. Stojadinović mora nositi popolno odgovornost za delo v ministrstvu financ in za proračun. Bil je minister s polnim pooblastilom in je ministroval popolnoma neovirano. Skrbel je samo za to, da se popravi dinar, pri tem pa ni upošteval njegove kupne in prodajne vrednosti. Moral bi biti na svojem položaju kot minister financ financier in ekonomist, bil pa je samo borzijanec.

Vukičević dvomi, da bi se mogla izvesti stvarna redukcija, ki se namerava. Finančni minister bo moral po zakoniti poti izvršiti reorganizacijo svojega ministrstva, ostali ministri pa reducirati svoje proračune.

H kraju je Vukičević glede na izjavo Štefana Radića o volitvah rekel, da radikali za to niso zavzeti. — Governila sta še Jovan Cirković in Sretan Tošić, nakar je bila seja zaključena in odrejena prihodnja za popoldne ob 5.

SEJA VLADE.

Beograd, 6. februarja. Sinoči ob 6. je bila odrejena seja ministrskega sveta. Pričakovalo se je, da bo ta seja prinesla kake značilne podatke glede politične situacije. A Pašič je bil od 6. do 7. zvečer na dvoru in avdienci in je odtod šel takoj v predsedništvo vlade.

Dokler se je Pašič mudil na dvoru, se je razširila vest, da je Pašič Nj. Vel. kralju rekel, da bi moral podati ostavko cele vlade, ako ne bi št. Radić izpremenil svoje taktike in zlasti, če ne bi podajal svojih znanih izjav. Vsi člani vlade brez razlike so to verzijo takoj demantirali in opozarjali na izjavo ministra Uzunovića v narodni skupščini. Tej izjavi so aplavdirali Pavle Radić in vsi poslanci HSS.

V vladi se o politiki ni nič govorilo. Pavle Radić je poročal o agrarnih vprašanjih.

SESTANEK MALE ANTANTE.

Pariz, 6. februarja. Sestanek Male antante, ki je določen za 10. februar t. l. v Temešvaru, je bil sklican na željo francoske vlade. Francoska vlada je namreč hotela na države Male antante izvršiti pritisk zaradi falzifikatorske afele na Madjarskem. Ko je pa angleška vlada izvedela za ta nastop Frančije, je opozorila francosko vlado, da taka njena akcija ne bi bila prijazno sprejeta. S Quali d'Orsaya se zato brzojavno sročili državam Male antante, naj se na njihovem sestanku sploh ne razpravlja o tem vprašanju.

Dr. Pivko o davkih.

Po »Jutru« je branil samostojno demokratiški poslanec dr. Pivko finančnega delegata sledeče:

»Če gospodje od SLS delajo odgovornega ljubljanskega finančnega delegata dr. Savnika, smatra govornik, da ti udarci niso zadeli pravega kriveca. On (namreč dr. Pivko) ne nikogar brani, da pravičnost zahteva priznati, da je, kolikor govornik ve, dr. Savnik svojemu šefu ministru odkrito povedal, da Slovenija sedanje davčne preobremenitve ne prenese več in da se bliža gospodarski katastrofi, ako zakonodaja ne prisloži pravočasno v pomoč. Dr. Pivko smatra, da obsto-

ja sum, da se strahovita davčna praksa vrši na pritisk finančnega ministra, katerega naredbe pretankovestni uradniki le preveč točno izpolnjujejo...«

Da teh pretankovestnih uradnikov ni na naši finančni delegaciji, je seveda več kot gotovo, vsaj je njihov šef povedal finančnemu ministru, da Slovenija sedanje davčne preobremenitve ne prenese.

Mislimo, da zadostuje, če samo zaregistriamo klasičen zagovor dr. Pivka, ker njegovo potrebo bodo že davkoplačevalci sami prečenili.

Dvojna kriza slovenske inteligence.

Slovenska inteligence preživlja danes dvojno krizo, materialno in duševno.

V pravem smislu besede bogatih ljudi je v Sloveniji zelo malo in sinovi premožnih rodbin so se oprijemali navadno očetovega posla. Višjim študijem so se posvečali navadno le sinovi siromašnejših slojev. Posledica tega je bila, da je iskala skoro vsa slovenska inteligence svoje zatočišče po končanem študiju v državni službi, ki ji je omogočala do gotove meje siguren in dostojen obstoj. Slovenskih inteligentov ali šolanih ljudi, ki bi se bili posvečali svobodnim poklicem, je bilo razmeroma malo.

Nastopanje slovenske inteligence v državni službi pa narodu izdaleka ni prineslo tiste koristi, kakor so jih uživali n. pr. Čehi in Hrvati. Slovenski inteligent navadno ni dojel nikdar odločilnega upliva v državni upravi, če pa se je le povzpel nekoliko višje, ni mogel delati tako, kakor bi bil mogoče rad, ker mu je manjkala gnotna hrbtnica. Za sinove bogatih hrvaških lastelminov, ki so služili državi, je bila mesečna plača darilo za slugo, za slovenskega uradnika pa je bila mesečna plača vprašanje eksistence zanj in za njegovo rodbino.

Priznati je treba, da se je slovenska inteligence kljub vsem materialnim težavam vendarle jako dobro držala tudi v narodnem oziru, dokler ji je bila zjamčena stalnost v službi. Danes pa o stalnosti niti sence več, pač pa ogrožajo materialno dobrobit slovenskih šolanih ljudi večne premostitve, redukcije in umazana strankarija.

Danska pisateljica pa zagovarja še iz dr. Staro izkustvo pa uči, da se tam, kjer se podere materialna sigurnost, podere tudi

duševno ravnotežje. Notranji nemir in zbežanost, ki jo povzročata skrb za vsakdanji kruh, nista posebno prikladni silji za dviganje duševnih zmoglosti in sposobnosti, ker ubijata dušo in srce.

Zato se poznavalci razmer prav nič ne čudijo stalnemu umikanju naše inteligence iz javnega življenja. Velika večina naše inteligence se čuti v svojem materialnem obstoju za ogroženo in zato se resnega dela za javnost ne more lotiti. Kakor hitro pa bo naša inteligence našla pod nogami zopet trdna materialna tla in ji bo zagotovljena vsaj stalnost, bo oživel javno delovanje tudi med našo inteligenco.

Nastane pa vprašanje, kdo se bo potrudil, da pride inteligent zopet do stalnosti in urejenih gnotnih razmer.

Od strank se tega ravno ne more pričakovati, ker imajo stranke proletarizirano inteligenco skoraj rajše ko gospodarsko neodvisno. Stranke ljubijo samo ljudi, ki ubogajo, niso jim pa všeč ljudje z lastnim mnenjem, ker ti so včasih »sitni«, čeprav po vsej pravici.

Inteligence mora zato seči po samopomoči. Na eni strani razložiti narodu, da je tudi njegova škoda, če ni uradnik neodvisen, na drugi strani pa skrbeti za lastno organizacijo. Uradništvo mora slediti primeru učiteljsva in pričeti gojiti stanovsko solidarnost, strankarsko tlako pa popolnoma zavreči.

Z resigniranostjo ne bo nikomur pomagano, temveč čim večja je beda, tem več je treba dela in agilnosti.

Krivo naše inteligence je treba rešiti, ker zahteva to naroden interes, ker je drugače napredek naroda nemogoč.

Politične vesti.

= **Albert Thomas v Beogradu.** Predsednik mednarodnega urada za delo v Zenevi je dopel v Beograd, da osebno spomni našo vladu na njene naloge na socialno političnem polju. Dosedaj je vlada to svojo nalogo vedno bolj zanemarjala, ne brez krivde delavskih voditeljev, ki so znali tako mojstrsko razbiti delavsko enotnost. Obisk Thomasa je zadnji opomin naši vladi, da prične skrbeti za brezposelne, za zaščito vdov in sirot in da uvede po vseh obratih osemurnik. Če bi naša vlada tudi ta opomin prezrla, potem je neizogibno, da bo naša država pred vso kulturno Evropo osramočena. Socialna politika je danes za vsako državo neizogibna.

= **Radičev napad na novinarje.** Med drugimi je smatral Radič za potrebno, da napade tudi novinarje. Takole si je privoščil prosvetni minister v Dubrovniku novinarje: Ne more novinar, da bi se vsedel in napisal resnico. Če bi napisal resnico, bi erknil. Pa tudi kadar piše resnico, mu jo njegov gospodar izbrise, ker njegov gospodar rabi laž, ker misli, da se laž tem bolje proda, čim bolj je mastna. Toda mi smo ustvarjajoč seljačko stranko uspeli s svojimi malimi listi in uspeli smo bolj ko gosposki listi, ker gospoda, čim več čita, tem manje razume. — In za ozvirj je pozdravila gospa Radiča dopisnika »Politike«, ko je sedel k mizi: »Sedaj boste novinarji zopet lahko lagali.« — Če je sodil g. Radič novinarje po svojih listih, prosto mu. Toda novinarjev ni zadel, ker laž ne more pametnih ljudi razžaliti.

= **Radič o volitvah.** V Dubrovniku je dejal St. Radič tudi sledeče: »Na bodočih volitvah bomo dobili (radičevci) 100 poslancev in radikali bodo imeli ravno toliko. Po svobodnih volitvah bomo imeli v vladi 9 Hr-

vato in 9 Srbov (torej nobenega Slovenca, op. ured.) in potem bo ravnopravnost. Sedaj pa imajo Srbi več in ne dele pravično, nočem reči nam, ker ne dele vedno pravično in niti svojim in to zato, ker vse gosposke stranke — in tudi radikalna je gosposka stranka — gledajo stvari le od zgoraj dol, dočim vi, dragi moji, veste: da se iz vrha ne vidi dobro.

= **Mali vseznalec.** »Jutro« piše, da so že leta 1919 samostojni demokrati zahtevali dekoncentracijo. Samo suho zlato, zakaj takrat samostojnih demokratov sploh še bilo ni. Upamo, da bo »Jutro« v kratkem poročalo, da so samostojni demokrati tudi glasovali proti ustavi, ker podreja samoupravne skupščine velikim županom.

= **Neprestano so zahtevali samostojni demokrati,** da se realizirajo oblastne skupščine, pravi dalje »Jutro«. Presneto so morali biti brez veljave samostojno demokratiški ministri, da kljub dolgoletnemu vztrajanju v vladi niso mogli svoje zahteve uresničiti. Čakamo samo še, da poda ljubljanski gerentski trosvet čim preje svojo demisijo, da dobi tudi Ljubljana čim preje nazaj svojo samoupravo, ki so jo zapravili — samostojni demokrati.

= **Nemški bojkot Italije** zavzema vedno večji obseg. Na Dunaju se je že združilo 150 društev, da vodijo bojkotno gibanje proti Italiji. Bojkot je dvojen. Na eni strani naj noben nemški turist ne prestopi italijanske meje, na drugi strani pa naj preneha uvoz italijanskega blaga. Bojkotno gibanje je zelo uspešno. Iz Innsbrucka poročajo, da so vlaki v Italijo skoraj brez potnikov, dočim so vlaki iz Italije neobičajno polni. Tudi tovorni promet se je že zmanjšal za več sto vagonov. Bojkotno gibanje pa še narašča in če ne bo

hotela italijanska vlada težko oškodovati italijansko gospodarstvo, bo morala svoje postopanje proti tirolskim Nemcem omiliti.

= **Sklicanje čehoslovaškega parlamenta.** Kakor znano je zahtevala opozicija, da se na podlagi § 40 parlamentarnega poslovnika skliče parlament k zasedanju. Paragraf 40. namreč pravi, da se mora parlament vselej sklicati tekom treh dni, če zahteva to vlada ali pa dve tretjini poslancev ali senatorjev. Zahtevo pa je treba predložiti pisмено z lastnoročnimi podpisi poslancev in navesti tudi dnevni red, o katerem naj parlament razpravlja. Opozicija je tem zahtevam ugodila in parlament bi se moral sklicati. V zadnjem hipu pa je predsedstvo parlamenta ugotovilo, da je le nezaten del poslancev vlogo lastnoročno podpisal, temveč se nekateri poslanci kar sami podpisali tudi svoje tovariše. Predsedstvo parlamenta zato vloge opozicije ni vzelo na znanje, temveč zahteva da vsak poslanec lastnoročno podpiše vlogo.

= **Ostri napadi na Bethlena v madjarskem parlamentu.** Falfifikatorska afera postaja za Bethlenovo vlado vedno bolj nevarna. Ne napadajo vlade več samo socialni demokrati, temveč tudi opozicionalne meščanske stranke se prešle v najhujše opozicije. Tako je poslanec Nagy ostro napadel v parlamentu Bethlena, da je sokrivec v aferi. Nagy je dejal, da je Bethlen vedel že tedaj, da je Nadossy zapleten v falsifikatorsko afero, ko mu je naročil, da kot šef policije stvar preišče. Nagy je izjavil dalje, da more svojo trditve vsak hip dokazati in da zahteva, da ga zasliši parlamentarna komisija. Senzacija je bila, ko je posl. Peyer dokazal, da je bilo znano pismo Bethlena baronu Perenyju potvorbno predloženo parlamentu. Vsa ta odkritja so napravila tudi na Dunaju tako globok utis, da je celo Bethlenovi vladi najbolj prijazen tisk v zadregi in da poziva Bethlena, da vendar afero razčisti. Drugače da bo nemogoče doseči dvig finančne kontrole nad Madjarsko, kar naj bi sklenila Zveza narodov na prihodnjem zasedanju.

= **Trocki o Evropi.** Na kongresu moskovskih tekstilnih delavcev je imel Trocki velik govor o zunanje političnem položaju. Najprej je govoril o dogodkih na Daljnem Vzhodu. Dejal je, da mora biti vsak sovjetski uslužbenec na Kitajski vzhodni železnici mal diplomat, da s pametnim osebnim občevanjem s Kitajci uniči zadnji sled kitajskega nezaupanja do Rusije. Utis carske dobe mora biti docela izbrisan. Evropsko situacijo je označil Trocki kot sila težko. Na eni strani pritiska Evropa Amerika, na drugi strani pa vstajajoča Rusija. Doba stabilizacije je trajala dolgo. Znaki omanjanega položaja so vidni tako v Angliji kot v Franciji. Anglija ne more iz gospodarske krize. Baldwinov prehod k zaščitni carini je bi neuspeh. Premogovna industrija, podlaga angleškega gospodarstva, je v težki krizi. In ta kriza se bo še povečala. V Franciji je finančno stanje katastrofalno. Izhod je le mogoč potom energičnega nastopa vlade, kar pa se bo zgodilo po zgodovinski izkušnji na škodo delavskega razreda. To bo revolucionarno nastopanje samo povečalo. Seveda pa ni mogoče računati s takojšnjim revolucionarnim nastopom delavstva. Razkroj buržuazije in parlamentarizma ne pomeni še revolucije. Ta bo mogoča šele tedaj, če bodo komunistični voditelji delavstva tej svoji nalogi dorasli.

= **Zenevski kantonalni državni svet** je postal na zvezi svec v Bernu pismo, v katerem se ostro obsoja kampanjo nekaterih krogov, proti obnovitvi diplomatskih stikov s sovjetsko Rusijo. Zenevski kantonalni svet naglašja, da je ogromna večina prebivalstva odločno za to, da pride do sprave med Švico in sovjetsko Rusijo ter obnovitve diplomatskih stikov.

= **Računji rumunske vlade.** Nenadoma je razpisala rumunska vlada občinske volitve. Storiła je to vsled tega, da si s pomočjo vladnega aparata zasigurova večino. Če se ji to posreči, potem bi zahtevala za sebe volilni mandat in sigurno je, da bi potem tudi zmogala. Če pa se ji kljub vsemu pritisku ne bi posrečilo dobiti večine, potem bi dosegla vsaj to, da bi si zasigurovala veliko število senatorjev, ki jih volijo občinski odbori. V državi splošno prevladuje opozicionalno mišljenje in da bi bili prekržani računi g. Bratianu, misli vsa opozicija nastopiti pri volitvah enotno. Tudi socialisti so že pristali na skupen nastop. Upati je, da se bo združeni opoziciji posrečilo vreti Bratianua in njegov nasilni režim.

Slovanski svet.

V sredo so bili slavnostno otvorjeni dvorani kmetijske zveze v Krakovu tečaji slovenske ljudske kulture. Tečaje je organizirala mednarodna zveza slovenske kmetijske mladine, v kateri so zastopane poljske, čehoslovaške, bolgarske, jugoslovenske, ruske in ukrajinske organizacije.

Otvoritve so se med drugim udeležili tudi čehosl. poslanec Hrdina, čehosl. konzul v Varšavi, predsednik Slovenskega društva v Pragi, zastopnik slovaške mladine Ursini, predsednik slovenske agrarne omladine Mečič iz Prage, tajnik Slovenskega društva v Sofiji, predsednik poljskega dopisnega urada dr. Grabovski, poljski podpredsednik kmetijstva Raczynski in drugi.

Program tečajev obsega predavanja o kmetijstvu, literaturi in ljudski umetnosti pri slovenskih narodih. Med drugimi sta prijavljena kot govornika tudi čehoslovaški kmetijski minister dr. Hodža in minister za agrarno reformo Pavle Radič.

Prvi slovanski agrarni seminar. Leta 1924 v Ljubljani ustanovljena Zveza slovenske agrarne omladine priredi te dni v Krakovu prvi slovanski agrarni seminar.

Drugi del seminarja pa bo otvorjen 16. februarja v Pragi in se bo vršil v Svehlvem dijaškem kolegiju. Na programu so predavanja prvih čeških kmetijskih strokovnjakov in politikov ter poučen izlet v Skodove tovarne v Plznu.

Seminarja se udeležijo številni poljski, bolgarski, ruski in ukrajinski delegati. Od Jugoslovanov bo zlasti številno zastopana HSS in so kot koreferenti prijavljeni Predavec, dr. Maček, inž. Košutič in Jovo Popović. Pričakuje se, da se udeležijo seminarja tudi Štefan Radič. Cilj seminarja je poglobitev stikov med slovanskimi narodi.

Protestni shod hišnih in zemljiških posestnikov na Bledu.

V nedeljo 24. januarja je sklical g. Ivan Frelih, predsednik Zveze društev hišnih posestnikov za Slovenijo, v gostilni g. Al. Majcen shod, katerega se je udeležilo nad 90 posestnikov.

G. sklicatelj, ki je bil izvoljen za predsednika, je govoril zelo zanimivo o davčnih razmerah, katere je točno pojasnil, da so mu navzoči sledili z največjim zanimanjem. Ko je končal, se mu je v imenu zborovalcev g. Ivan Rus prisrčno zahvalil za njegova izvajanja in prizadevanja. Nato so se stavile resolucije proti višini in iztirjavanju davkov, ki so bile soglasno sprejete. Sklenilo se je ustanoviti društvo posestnikov za Bled in okolico, ter se je v ta namen izvolil pripravljalni odbor. Nato je predsednik otvoril debato o naših lokalnih razmerah, o zvišanju zdravilskih in godbenih taks ter dokazal, kako zle posledice bi to zvišanje imelo za Bled. Zlasti bi zostali vsi vnanji lastniki vil, ki bi morali v lastni hiši plačevati tako ogromne vsote. Vsi navzoči so mu pritrdili in ploskali izvzemši del omizja župana. Le-ta je nato dobil besedo in zelo dolgo govoril — ali prepračil ni nobenega. Na predsednikovo vprašanje ni odgovoril, dasi ga je ponovno pozival. Predsednik je župana tudi prosil naj sklep o zvišanju tako še enkrat vzame v pretes, ko vendar vidi, na kakšen odpor je natelet z njim.

G. župan je odgovoril, da v tem oziru ne bo odnehal, če bi tudi Blejci prav imeli. Razlagal je, koliko je on znižal obč. doklade in s tem razbremenil davkoplačevalce. Navzoči so se čudili, kako more o tem govoriti kot protiutež zvišanju taks. Ker je g. župan napeljal takšno vprašanje na drugo polje, mu je nato g. Rus nepobitno dokazal s številkami, kako velike vsote so se izdale za nepotrebna dela v preteklem letu in se s tem naprtli občini ogromen dolg, katerega misli župan odplačevati z visokimi taksami. Živahno ploskanje je prihlo, kako so navzoči odobravalni govornikova izvajanja. — Fr. Rus je opozoril na to, da se višina procentov občinskih doklad iz prejšnjih let nikakor ne more primerjati s sedanjimi, kajti davčna moč občine Bled je rapidno narasla in donša sedaj pri nižjih procentih enake dohode. Še nekaj pa je, vsled česar bi se bile obč. doklade v zadnjih letih lahko še dosti bolj znižale. Občina dobiva sedaj po 2 ali 3 odstotke kupne cene vseh prodanih nepremičnin in to je neslo zadnja leta težke stotice; tega prej ni bilo.

George: Mrcvarstvo.

Pa še eno grdo lastnost imamo Slovenci: da se pred ljudmi, ki nas nič ne poznajo, ali pa imajo že itak slabo mnenje o nas, črnimo, v nič devamo, prezirljivo govorimo o svojem narodu in jeziku, da ga celo zaničujemo. Pred vojno sem nekaterikrat slišal, zlasti dame, kadar so šle s kakimi uniformiranimi ali neuniformiranimi nemškimi ali drugimi neslovenske narodnosti kavalirji, besede: Ja wissen Sie, die Slovenen... (ne: wir Slovenen!) itd.; kaj je bilo naprej, si vsak lahko misli. Hvala — ne! In danes ni dosti drugače, nemara še slabše. Vzglede in primerov ima vsak dovolj ne le iz lastnega opazovanja, temveč celo iz lastne izkušnje.

Kakor že zgoraj povedano, se človek v šoli živega, tvornega jezika ne nauči, še manj seveda dobi čut za jezik, v njegov duh pa sploh ne prodre. To pa ne velja samo za slovensčino, temveč tudi za vse druge jezike, ki jih učijo po šolah po sedanjih metodah.

Toda dočim velja za standard v italijanski toskanščini, v srbohrvaščini hercegovski dialekt (za kar se pa seveda šola ne briga), v ruščini moskovščina itd. — v slovensčini ni bilo postavljeno nobena narečje za književno govorico, temveč se je nekdo (ne vem kdo in ne kdaj) postavil na komodno stališče in izrekel silno modrost, da se slovensčina tako piše kakor se govori, oziroma da se tako govori kakor se piše. In to trdijo nekateri ljudje še danes in se tega po mož-

nosti tudi držijo. Po možnosti pravim, kajti tako govoriti, kakor se piše, je nemogoče, da bi za petindvajset črk slovenske abecede imeli tudi samo petindvajset glasov, ki ostanejo v vseh slučajih zmeraj enaki, dasi so to takrat, ko so delali olikano slovensko govorico (hochslovenisch so rekli Nemci) nekateri (žal odločilni moške) na vsak način hoteli doseči. Za vzgled in vzor pa je bila nemščina. No, in natezati so začeli ubogo slovensčino na nemško mišljenje, nemško slovnico in nemško izgovarjavo. Toda dočim razločujemo nemščina n. pr. e, ä in ö; i in ü; ai, ei, eu, äu itd. in se je pri pouku natanko razložilo, kako si ti razločki v izgovoru in se je ta izgovor tudi strogo zahteval, se pri pouku slovensčine za kakovost glasov nihče ni brigal, kakor menda še danes večinoma ne. Pa kako tudi! Saj je v slovnih glasoslovje prav po mačehovsko obdelano, in še danes ni na višku. Pa bi že zadostovalo, ako bi se učiteljem slovensčine ta del zdel važen, pa se jim ne. Zato se še danes čita: Zatoraj dobro vám, Slovináč sám, rükälj, vänáč itd.; bes se izgovarja bés namesto beis (e kakor v besedi svet, die Welt in se rima z les) plen — plien namesto plein (in se rima z len, fant).

In pa naglas! Kakovost naglasa je prav tako važna kakor kakovost samoglasnikov. Ne vem zakaj se kakovost naglasa tudi v navadnem jeziku ne zaznamenjuje, temveč le mesto? Po mojem bi bilo to potrebno, ne samo v slovarjih, temveč povsod, kjer stoji beseda sama zase dostikrat pa tudi v zvezah z drugimi besedami, in stavkih itd. zlasti, koder

gre za nove pojme, in je treba označiti pravilno izgovarjavo. Saj je znano, da ne samo mesto naglasa, temveč tudi kakovost naglasa izpremeni pomen. Naj navedem običajni stavek: Prijel ga je za vrat in ga peljal do vrat. Oba »a« v besedah vrat sta dolga, torej bi se v navadni pisavi na oba dala naglasno znamenje ostrivec. In vendar je velik razloček med obema naglasoma, in sicer tako velik, da se v izgovoru prav natanko razloči pomen obeh besed tudi kadar se izgovorita posebej, sami zase brez vsake druge zveze. V prvem vrat (Hals) je naglas predtegnjen ali padajoč, v drugem (Thür) pa zategnjen ali rastoč. Prav tako bo vsak Slovenec natanko po naglasu vedel, kdaj pomeni kapa es tröpfelt in kdaj die Kappe; enako pržni = Strecken — in pržni der elastische; trebüsen = bauchig in trebüsen = Bauch —; krüßen od kruh in krüßen od krušiti itd. V večložnih besedah se natančno sliši, da je samo-glasnik s padajočim naglasom muzikalno višji, z rastočim naglasom pa nižji nego nenaglašeni zlogi. V »moram« in »morem« se zadnji zlog skoraj enako izgovarja (v slovensčini, ruščini in angleščini so vsi nenaglašeni vokali nejasni) in vendar se natanko ve, kdaj pomeni ich muss in kdaj ich kann.

Iz vsega tega izhaja, da je kakovost naglasa v slovensčini jako važen faktor in da ga je treba pri pouku posebno poudarjati in ta naglas gojiti, ne pa ga prezirati in celo izpodrivati ali trebiti.

Pa kaj, ko se pozornost učencev ne navrača niti na mesto naglasa.

Naj navedem 3 enake primere, kako se z izpremembo kakovosti naglasa ali samoglasnika in z spremembo mesta naglasa izpremeni pomen besede, in kako zopet izprememba mesta naglasa izpremeni kakovost samoglasnikov itd. Na primer: velika gora ein grosser Berg, velika gora = der grosse Berg; zelena (naglas je rastoč) gora = ein grüner Berg, zelena (é je ozek kakor v besedi svet, heilig; naglas je padajoč) gora = der grüne Berg; posvétiti (é kakor v besedi svet, die Welt) = leuchten in posveliti (e še polglasen) = widmen, weihen, v tvornem deležniku preteklega časa pa: posvétiti (naglas rastoč) = geleuchtet in posvéliti (naglas padajoč) = gewidmet; rediti (é kakor v svet, die Welt) = verdünnen in rediti = ernähren, züchten.

Takih fines ali tenkoč pa nima samo slovensčina, temveč jih imajo več ali manj vsi jeziki, in kdor hoče kak jezik znati, se mora učiti tudi teh tenkoč. Ruščina, angleščina, francoščina, italijanščina in drugi jeziki nič ne vprašajo ali so komu take stvari všeč ali ne, ali so zanj lahke ali ne — (taka so pravila in nič drugačna, na komodnost ali udobnost in lagodnost se ne ozira).

Samo slovensčina naj take karakteristične posebnosti, ki jih vsak jezik skrbno goji, na ljubo tujcem in komodnim Slovincem iztrebi in naj postane tako mrtva, kakor je latinščina in grščina, ki učenjaki delajo z njima, kar hočejo. (Dalje.)

Sovjetski davčni sistem.

Ko so prišli boljše moči, so seveda dosledno marksističnemu nazoru odpravili vse indirektno davke, ker pravični davki so le direktni. V začetku tudi ni bilo nobene teže vsled odprave indirektnih davkov. Na eni strani je dobila država potom zaplembe vsega privatnega premoženja ogromne dohodke, na drugi strani pa je rekordno tiskanje bankovcev dalo državi potrebne dohodke. Šeasoma pa se je izkazalo, da ti dohodki ne zadostujejo. Dohodki iz zaplembe privatnega premoženja so ugasnili, vedno padajoča vrednost denarja pa je vzela državi tudi dohodke iz tiskarnja bankovcev. Njih vrednost je tako padla, da je bil tisk bankovcev že dražji, ko pa njih vrednost. Sovjetska vlada si je sicer parkrat še pomagala s tem, da je s dekretom znižala nominalno vrednost bankovcev od 1 milijona na en rubel, toda po par ponovitvah je tudi to sredstvo odreklo.

Se eno sredstvo je uporabila sovjetska vlada. Vso delovno silo ljudstva je vpregla v svoj voz. Po deset do 14 ur dnevno so morali delati delavci. Zasluzek jim je kratkoma odredila sovjetska vlada sama in večinoma je plačevala v naturalijah. Kdor bi se skušal temu upreti, je bil proglašen za protirevolucionarja in njegova usoda je bila zapečatena. Obenem je bila odpravljena zborovalna in združevalna pravica delavcev in delavce je postal pravi suženj države.

Naravno, vse take razmere niso mogle dolgo trpeti in zato je morala sovjetska vlada preurediti svoje gospodarstvo. Uvedena je bila zlata valuta in zlati červonec je postal edino plačilno sredstvo. Če je hotela sovjetska vlada, da červonec svojo zlato veljavo tudi ohrani, potem je seveda morala tudi skrbeti, da pride državni proračun v ravnovesje. Tako

je bila sovjetska vlada prisiljena, da uvede davke in sicer ne samo direktne, temveč tudi indirektno. Pri silnem obubožanju ruskega naroda direktni davki nikakor ne bi mogli kriti vedno rastočih državnih potreb.

Pokopani so bili zato marksistični nauki in indirektni davki so postali glavni vir sovjetske vlade. Ze v proračunu za leto 1923-24 so znašali indirektni davki 374.6 milijonov červoncev ali 56 odstotkov vseh državnih dohodkov. Vsako leto pa se je to število stalno zviševalo in kakor v kapitalističnih državah tako so tudi v sovjetski Rusiji postali indirektni davki odločilni za aktivnost proračuna.

Pri tem pa je storila socialistična sovjetska vlada še ta socialističen greh, da je ravno najširše sloje najbolj obdačila. Na vse neobhodne življenjske potrebe, ko sladkor, tobak, vžigalice, sol, petrolej itd. je vpeljala visoko trošarino, ki je dosegala eno četrtino do eno petino cene.

Zlasti težko pa je bilo prebivalstvo prizadeto od načina sovjetske razprodaje. Kratak primer, kako vsled sovjetske uprave raste cena vžigalice. Vžigalice se izdelujejo v državnih tovarnah. Te prodajajo vžigalice državnim osrednjim konsumni združenjem in sicer za 96 odstotkov dražje, kakor pa znašajo režijski stroški. Zdruga prodaja nato vžigalice gubernskim združenjem in zasluži pri tem 11 odstotkov dobička. Gubernske zadruge prodajajo vžigalice že za polovico dražje, okrajne državne prodajalne zahtevajo zopet isti dobiček in končno narede ta dobiček še krajevno prodajalne. Tako mora končno kmet plačati petkratno ceno za vžigalice.

Sovjetski davčni sistem se torej v bistvu prav nič ne razlikuje od kapitalističnega in se nasprotno z njim vedno bolj ujema.

Ruski židje — potomci Kazarov.

Sovjetska vlada namerava naseliti ruske židje na polotok Krim v najbližnje pokrajine. Sovjeti namreč smatrajo Krim kot pradedomovino Judov. Ruski historiki so zavrgli dosedanje mnenje o domovini židov ter dognali, da poljski in ruski Judje nikakor ne izvirajo iz Palestine, nego so potomci nekdanjih Kazarov.

Kakor zveni to fantastično, bo vendar vsak, ki pozna kazarsko zgodovino, priznal, da je nekaj resnice na tem. Da imajo vzhodni Judje nekaj, kar ni prav nič semitskega, o tem ni dvoma. Še bolj postane stvar verjetna, če jih primerjamo z Judi sredozemskih mest, ki so najbolj ohranili prvotne judovske poteze na obrazu. Znana je podobnost med Armeinci in vzhodnimi Judi. Ruski Judje nimajo nikakrke znaka kake primesi slovanske ali nemške krvi. Presejteljiva pa je sličnost obrazov na starih hebrejskih oblikah. Ta narod, ki ni bil v nikakem sorodstvu s pravimi Semiti, je imel obraze, ki se zdijo kot pretirane karikature vzhodnih Judov.

Znano je, da so bili Kazari sorodni Armeincem in Georgijcem, dasi so jih smatrali kot Hunom podobno pleme. Govorili so poseben jezik in tudi njihovo ustno izročilo se je nanašalo na Kavkaz kot pradedomovino. Seveda, pozneje, ko so zavzeli široko in red-

ko naseljeno ozemlje, so hitro izgubili čistost plemena, zlasti, ker so bili v verskem oziru zelo tolerantni. Najbrže so se zelo pomešali s tatarskimi in ugriskimi plesemi, ki so zmagovito prodirala v Rusijo. Toda kazarski tip Kazarov je ostal.

Danes smatramo religiozno zaključenost Judov kot garancijo za čistost njihovega plemena. Toda v prvih stoletjih po Kristusu je bila židovska vera propagandistična; največji uspeh te propagande je bila izpreobrtnost kazarske dinastije k judovstvu okoli l. 740. Ni sicer zgodovinsko znano, vendar se je najbrže tudi velik del kazarskega plemena spreobrnil k judovstvu. Ob koncu prvega tisočletja so kijevski knezi zelo oslabil kazarsko državo, dokler je niso Bizantinci in Rusi popolnoma uničili. Narod Kazarov pa se je razpršil na vse strani, nemajhen del tega naroda pa se je naselil na Krimu. Še danes obstoji tam judovska sekta Karaitov, katerih vrhovni glavar ima naslov Kakam baši, to je naziv nekdanjega kazarskega vladarja.

Torej ni trditev ruskih učenjakov zgolj plod fantazije in precej verjetno je, da so ruski in poljski Judje v veliki meri potomci nekdanjega, Armeincem sorodnega plemena Kazarov.

Ruske železnice.

Profesor Lomonozov, ki je bil za časa carizma državni podtajnik v ruskem prometnem ministrstvu in je sedaj profesor tehnološkega inštituta v Kijevu, je dal poročevalcu »Manchester Guardian« interview, v katerem je pojasnil sedanje stanje ruskih železnic. Njegova izvajanja se odlikujejo po strokovnjakem tonu in nudijo interesantne podatke o stanju in bodočem razvoju ruskih železnic. Med drugim je izjavil:

»L. 1925 ne bo znamenito leto, samo radi raznih obletnic, nego bo imelo tudi velik pomen za razvoj železniškega prometa. Kajti to leto pomeni nastop popolnoma novega tipa lokomotiv, na katerih je parni stroj nadomeščen z Diesellovim motorjem. Diesellova lokomotiva porabi kvečjemu eno četrtno ali petino kuriva kot parna lokomotiva (v Rusiji so že preje rabili za loko-

motive kurilno olje) in prav nič vode. Slednje je posebno važno za železnice, ki vodijo skozi azijske puščave.«

Prva ruska Diesellova lokomotiva je bila izdelana v Nemčiji l. 1924 in je prišla koncem l. 1925 v Moskvo. Do januarja l. 1926 je prevozila že 30.000 milj po raznih ruskih progah. Druga Diesellova lokomotiva je zgrajena v Leningradu in se bo sedaj preizkusila. Ruska vlada jih je že več naročila in je tudi razpisala natečaj za dobavo novih. V Ameriki imajo sedaj samo eno Diesellovo lokomotivo, v Nemčiji dve, v Italiji imajo več Diesellovih lokomotiv, ki so sicer majhne, toda zelo mnogo uporabljane.

Leto 1925 pa ni važno samo radi Diesellovih lokomotiv, nego tudi zato, ker je bila v tem letu dovršena obnova ruskih železnic, ki so prišle v normalen obrat. Meščan-

ska vojna je temeljito poškodovala železnice v Sibiriji in v jugovzhodni Rusiji.

»General Denikin in njegovi pomagači so pokazali čudovito spretnost v uničevanju železnic. Razstrelili so vse mostove in vodne rezervoarje, s podrtih mostov pa so pognali lokomotive v vodo. Za časa boksarskega upora sem bil na Kitajskem in morem reči, da so bila boksarska opustošenja na kitajskih železnicah prava otroška igranja proti delu Denikina.«

Zdelo se je, da bo obnova trajala desetletja, vendar je sedaj že izvršena. Hitrost potniških vlakov je ista kot l. 1911, promet pa je na višini l. 1910. Rusija je nabavila iz Nemčije in Švedske okrog 1200 lokomotiv in 100.000 ton tračnic.

Seveda so železnice na Daljnem vzhodu še vedno v slabem stanju, prišle so šele l. 1923 povsodi v sovjetsko posest.

Pretrasa se tudi vprašanje zgraditve novih železnic. V ruskih tovarnah je v gradnji do 450 lokomotiv. Najvišjo produkcijo lokomotiv je dosegla Rusija v letu 1905 — za časa rusko-japonske vojne. Takrat je znašala produkcija lokomotiv 1180 na leto, letos pa 450, pri tem pa je treba pomisliti, da so današnje lokomotive dvakrat močnejše od onih leta 1905. Za današnji ruski promet bi zadostovalo letno 300 lokomotiv, toda gradile se bodo nove proge, oziroma se bodo spremenile enotirne železnice v dvo-tirne.

Promet narašča v taki meri, da bodo ruske železnice v dveh letih preobremenjene. Enotirnih železnic je sedaj v Rusiji 63 odstotkov, dočim jih je v Angliji le 7 odstotkov. Potrebno je na vsak način, da se že sedaj misli na graditev novih prog. Sovjetska vlada odklanja ameriške predloge za graditev privatnih železnic, pač pa naroča material v veliki meri v inozemstvu.

Železnice v evropski Rusiji donajajo znaten dobiček, medtem, ko obratujejo sibirske železnice z izgubo. V celoti pa sta dobiček in izguba ruskih železnic enaka.

Radiofonija.

XVIII.

Po opravkih v Ljubljani čital sem v nedeljskem »Jutru« članek o novi dunajski oddajni postaji (pošiljalcu). Poleg raznih netočnosti naj popravim vsaj eno: da ta največji srednjeevropski pošiljalec ne prične delovati šele čez kakih 14 dni, marveč da je bil svečano »otvorjen« že preteklo soboto ob polštirih popoldne. Predsednik družbe »Rawag« (Radio Wien A. G.) dr. Rintelen (dež. glavar štajerski) je imel svečan nagovor na Zveznega predsednika Hainitscha, na kar je ta izročil pošiljalcu na Rosenhüglu njegovi veliki nalogi. — Ravnotej državne opere Schalk je pri tej priliki prvič vodil svoj veliki orkester pred milijonskim številom hvaležnih poslušalcev.

Pretekli ponedeljek so delali s tem novim pošiljalcem interesanten poskus: pošiljali so eno uro dunajski običajni program z obema pošiljalcema hkratu. Prošli so poslušalce, da love oba pošiljalca in naznanijo družbi uspeh. — Jaz z detektorskim pošiljalcem velikega pošiljalca nisem vjel, maela pa izvršno. Na trocevskasti aparat pa sem ujel z malo premembo dveh kondenzatorjev (za 20° levo), a novi pošiljalec je bil šibkejši. — Radoveden sem, kako bo zanj naprej, kajti VII. okraj, kjer stanujem, leži neugodno proti pošiljalcu Rosenhügel.

V Sloveniji, čul sem praviti, je menda povsod sprejem prav dober. Toda kakor sem že omenil, v javnost pride pre malo o vseh teh skušnjah. — V interesu splošnosti in tudi posamičnikov prosim amaterje, da poročajo v »Narodnem Dnevniku«.

1. Kakšen aparat imajo.
2. Kakšna je antena ali kaj porabljajo za anteno.
3. Kakšen je odvod v zemljo, protiutež, ali so sploh brez.
4. Katere evropske postaje čujejo in kako, kakšne samoindukcije porabljajo za razne valne dolžine in stopnje kondenzatorjev — itd.

Posredoval bom, da dobite v »N. D.« odgovor, pojasnila, nasvete itd. od našega inž. Josipa Sliškočiča, enega prvih strokovnja-

kov na Dunaju. — V Ljubljani je dosti razširjena tedenska revija »Radio-Welt«, iz katere vsak amater pozna vrline g. Sliškočiča. — Odgovori amaterjem so večinoma od njega. Taki bodo tudi v »N. D.« — Poskusite! — A. G. —

Prosveta.

Na dijaško proslavo spomina 50 letnice rojstva Ivana Cankarja, ki bo v ljubljanski dramni v soboto, dne 6. februarja ob treh popoldne, opozarjamo vse častitelje slavnega pokojnika. Pred predstavo bo govoril o Cankarju pisatelj Fran Albrecht. Nato bo vprizorjena komedija »Za narodov blagor«. Cene so znizane.

Prihodnja premiera v ljubljanski dramni v znanega ameriškega pisatelja in človekoljuba O'Neilla drama »Ana Christie«. Naslovno vlogo igra g. Nablocka, njenega ljubimca g. Levar, njenega očeta g. Cesar. Režijo vodi direktor drame g. Golia.

Nedelja v ljubljanskem Narodnem gledališču. V nedeljo, dne 7. t. m. priredi ljubljanska drama dve predstavi in sicer popoldne ob treh češkega avtorja Scheinpfluga zelo zabavno, na temo pomlajevanja ljudi spisano veseloigro »Druga mladost« z Medvedovo, Nablocko, Rogozovo, Juvanovo, Rogozom, Pečkom in Gregorinom v glavnih vlogah, zvečer ob osmih pa angleškega komediografa Shawa duhovito in učinkovito igro »Obri gospa Warrenove« z Nablocko v naslovni vlogi. V operi bodo peli ob treh popoldne Massenetovo opero »Manon« z Lovšetovo, Banovcem, Betettom in Mitrovičem v glavnih vlogah. Vse tri predstave so ljudske in veljajo za nje znizane cene.

V ponedeljek, dne 8. februarja priredita Francoski krožek in Glasbena Matica v Ljubljani koncert francoske čelistke Juliette Alvin. Gdč. je velika umetnica na svojem instrumentu ter potuje po Evropi, kjer prireja v vseh večjih kulturnih centrih koncerte s skoro izključno francoskimi skladbami po nalogu družbe za razširjenje francoske umetnosti. V zadnjih dveh letih imeli smo priliko čuti več koncertov, ki so se vršili pod pokroviteljstvom te ugledne in visoko stoječe francoske institucije in konstatirati moramo, da so bili vsi ti koncerti tako po sestavi programa, kakor tudi po sodelujočih umetnikih v resnici prvovrstni in za naše koncertno življenje velepomembni. Tak koncert imamo priliko čuti v ponedeljek, dne 8. t. m. ob 20. uri zvečer v Filharmonični dvorani. Natančnejši spored objavimo jutri, omenjamo le, da spremlja umetnico pri klavirju g. prof. Janko Ravnik. Predprodaja vstopnic od danes naprej v Matični knjigarni.

»Prelom«. — Gostovanje v mariborskem gledališču.

Četvorica mladih iz Ljubljane gostuje v nedeljo, dne 7. t. m. ob 15. uri v mariborskem Narodnem gledališču z vseskozi pestrim in zanimivim sporedom. — Izmed slovenskih književnikov so zastopani Iv. Cankar s »Koncem« in z insceniranim »Strahom« iz »Podob iz sanj«, Oton Župančič s pesmimi »Dele žbljaj«, »Carmen«, »Oranž« in »Svetim duhom« in J. Zagar z enodejanko tragigrotesko »Zaroko«. Od tujih pa A. Wildgans s »Harlekina« ter Čehov z dramsko studijo v enem dejanju »Labodnica«. Na to vseskozi zanimivo prireditev opozarjamo mariborski javnost.

Slov. marionetno gledališče »Atena« v Narodnem domu.

7. februarja, nedelja: ob 3. in 6. uri »Gozdni kralj Lavrinc«, spisal grof Fr. Pocci.

Predprodaja vstopnic v nedeljo od 10. do 12. ure dop. in pol ure pred začetkom predstave pred malo dvorano v Narodnem domu. Cene prostorom od 10 Din do 3 Din.

»Veliki pustni korzo«

Slavčeva maskarada

14. februarja 1926, hotel

»Union«.

NAŠA KRI.

Igra v štirih dejanjih. Spisal F. S. Finžgar. Režiral Fr. Lipah.

Finžgarjeva Naša kri sicer ni novost na ljubljanskem odru, vendar je imela s sobotno uprizoritvijo zaradi pisateljevih sprememb značaj premijere. Delo je adresirano na slovenski narod in vsebuje idejno zavestno narodno eksistenčno tendenco. Prav to idejna stran igre je s svojimi narodno budnimi momenti preveč splošna, povprečna ter besedna in premalo stvarna, dejanska in neporečna, da bi zavzela v domači dramski literaturi kakšno večjo pomembnost, nego drugo slično ljudske igre, ki niso dosegle potrebne kvalifikacije. Kakorkoli naj preiskujemo to Našo kri, ne najdemo drugega v njenih sestavinah kakor v vsaki krvi, ki hoče živeti: zdravje. Toliko zdrave so pa večinoma vse krvi, ki uveljavljajo in branijo svojo eksistenco in tudi naša ni noben specifiem. Ziveti hoteti smo morali Slovenci od nekdanj, sicer bi nas ne bilo več. Povzdigovanje in poučevanje tega hotenja je danes tudi za ljudsko igro prešibek argument, da bi mogoč prepričevalnejše uplivali nego enostranski slavospevi samemu sebi. Skrivanje imovine, ubežništvo itd. je splošen samoobrambni postulat, odpuščanje splošno krščanski, dasi je zadnje v našem slučaju problematično. Idejni milje, v katerega je postavljena igra se je pred vojsko tesneje oklepal tendence; sedaj mu je zaledje dvakrat odmaknjeno: politično, in verjetnostno; po prebitih letih zaloh vojne stanja še pretrdo v vseh kotelih, da bi bilo omiljevanje kaj drugega kot absurdnost. Ta je vzela Finžgarjevi igri so-

kove in pustila skonstruirano kombinacijo, za katero ni važno, če služi Petru ali Pavlu. Na nepojmljiv način je pa v Naši krvi izigrana — ljubezen. Jerica priseže pri Bogu, starih in narodu neko čistost in prisego par trenutkov kasneje prelomi; intervencija hlapca Matije krštev le še potencira in sledeča zaroka s Štefanom je bolj nasilstvo in dramatičen začetek nego srečen konec in koncesija ganutja en masse. — Mislimo, da je uprizoritev v Naši krvi dovolj močan opomin za orientacijo in radikalno revizijo takih in sličnih ljudskih iger, slovenskim dramatikom pa odličien kazipot na poti k boljšemu.

Uprizoritev je Finžgarjevo delo slekla do golega; kajti bila je kakor za stavo pod kritiko, pri čemer so združeno pomagali režija in igralci. Režija je bila skrajno površna, dasi se je g. Lipah pridno ž njo trudil; odvedalo mu je obvladanje stroke. Obe sceni, hiša kakor vas sta bili sfantazirani za operetno idilo in ž njima zunanost in obnašanje kmečkoga ljudstva; ob veselih dneih kmetje ne rajejo kakor baletke v revijah; tudi se ne priklanjajo pred znamenji kakor Gasparijevi motivi; itd. Uprava bi prav storila, če nakaže pred prihodnjo igro s kmečkim žanom igralcem potovalne štipendije do Kranja ali Cerklje v študijske svrhe, da revinjo ponavljajoče se napake. Ker smo vedinoma s kmetov, mislimo, da poznamo te ljudi in življenje; žalibog le mislimo, ker jih ne poznamo; ne ločimo njihovega izrazitega kastovskega duha v mišljenju in dejanju, ki močno presega meščansko večinoma navidezno grupacijo. Na odru ne vidimo

kmeta, tipajočega s koreninami v peklo, ampak delavca ki se poti več v fabriki nego na gruntu in misli bolj s pomočjo žurnalna nego s kmečko pametjo. — Ne samo z voljo, temveč tudi z dejanjem sta bili pri stvari ga. Medvedova in gdč. Rakarjeva; oba Francoza pa sta se solidarno akomodirala skupni idili. — J. Z.

JACK LONDON.

Predavanje v Delavski akademiji.

V četrtek ob 7. zvečer je na »Delavski akademiji« v Mestnem domu predaval fil. Bratko Kreft o Jacku Londonu, slavnem ameriškem pisatelju.

Predavatelj je predstavil navzočim Londona kot zastopnika socialnega pripovedništva v ameriški literaturi in ki spada torej med one, ki so bili tudi glasniki odpora proti težkim razmeram kapitalistične Amerike, kot na primer Walth Whitman in Upton Sinclair.

Vendar si ta dva nista tako hitro pridobila zaupanja delavstva, kakor ravno Jack London.

Jack London se je rodil l. 1876 blizu San Franciska. Njegov oče je bil delavec ter je bil dvakrat oženjen. V prvem zakonu je imel pet otrok, v drugem zakonu pa je bil najstarejši John poznejši Jack London. Z devetimi leti je prišel v šolo, za šolnino in druge izdatke pa si je moral že takrat sam zaslužiti kot časopisni prodajalec. Kot dvanajstleten deček je postal tovarniški delavec. Potem se pričelja njegovo viharo življenje. Bil je ropar ribiških mrež, ribiški kontro-

lor, mornar ter potujoči delavec. Kot potujoči delavec je tudi dobil nagrado za svoje prvo literarno delo — opis tajfuna, ki ga je sam doživel.

Pozneje je bil zlatokalec v Alaski, kjer pa ni imel sreče. Iz Alaske je pobežnil z nekim tovarišem v majhnem čolnu. V 20 dnevih sta preveslala 1000 km dolgo pot do Kalifornije. L. 1905 je bil poročevalec na rusko-japonskem bojišču.

Od tedaj dalje je priobčil svoja dela, ki so dobila kmalu priznanje. Za časa svetovne vojne je umolknil. Umaknil se je na svoje posestvo na Havajskih otokih, kjer je leta 1916 tudi umrl. Bil je dvakrat oženjen, s prvo ženo je imel dva otroka.

Jack London je pesnik ameriških mišlin. V svojih povestih rad uporablja motive, ki jih je doživel sam. Njegovo burno življenje mu je nudilo dovolj gradiva za literarno delo. On je bil tudi prvi, ki se je med ameriški literati jasno zavedal svojega delavskega porenja. Njegovo svetovno naziranje je bilo socialistično, do svetovne vojne je bil tudi član ameriške socialistične stranke, ko se pa je ta za časa svetovne vojne ogrevala za vojno, je z javnim pismom izstopil iz stranke, kar je vzbudilo precej pozornosti.

Njegovo literarno delo je zelo mnogovrstno. Zanimivo so novele, zajete iz živalske povesti, v katerih mu je bil učitelj Kipling.

Pri predavanju je bilo navzočih kakih 200 oseb, ki so se z burnim aplavzom oddolžile izvrstnemu predavanju.

Po predavanju je delavski zbor zapel običajno pesem.

Dnevne vesti.

ZAKAJ TA MOLK?

Ko je Trboveljska premogokopna družba prvič objavila v zagrebških listih svojo znano reklamno notico o novem načinu prodajanja trboveljskega premoga, je samostojno demokratska »Riječ« vohemntno napadla Trboveljsko premogokopno družbo.

Ko je ista vest izšla v slovenskih listih, pa je samostojno demokratski tisk molčal in brez komentarja objavljala reklamno notico Trboveljske.

Zakaj ta razlika? Kako to, da je zagrebški samostojno demokratski tisk proti, ljubljanski pa za?

Ali je zopet v pripravi neka kupčija? Ali naj bo še nadalje slovenski konsument žrtvev preprodajalcev?

In kako to, da samostojno demokratski tisk ne podpira predloga, da se vrši prodaja premoga preko ljubljanske borze. Vsaj se ob volitvah ta tisk naravnost cedi same ljubljani do trgovcev. Zakaj te ljubezni sedaj dejansko ne pokaže.

— Kraljevi dvorec v Berdanu. Ko je bil kralj na lovu v gozdovih v okolici Berdana, se je sklenilo, da se sezida tam za kraljevo dvojico dvorec.

— Policijski in tisk. Notranji minister je pozval vse policijske oblasti v državi potom velikih županov ponovno, da imajo dati časopisju brez obotavljanja informacije v svrhu poročanja. Poziv so izvale številne utemeljene pritožbe tiska zoper neuslužnost prizadetih policijskih oblasti.

— Nov izseljeniški urad. Kot se poroča, namerava naša vlada ustanoviti v Buenos Aires nov izseljeniški urad.

— Zaključek I. zimskega semestra na beograjskem vseučilišču. Dne 30. januarja se je zaključil na vseh fakultetah beograjskega vseučilišča zimski semester. Počitnice trajajo do 1. marca.

— Novo okrajno sodišče v Prekmurju. Več občin v Prekmurju se je obrnilo na ministrstvo pravde s prošnjo za čimprejšnjo vzpostavitev okrajnega sodišča v Gornji Lendavi. Vsega skupaj pride v poštev 40 občin, ki štejejo okrog 22.000 prebivalcev — večinoma malih kmetov — ki so morali iskati doslej pravico v oddaljeni Murski Soboti.

— Brezposelnost v Nemčiji narašča še vedno. Trenutno je samo trgovskih nastavljenecv brez posla okrog 200.000. Od teh je 65.000 žensk.

— Velikanski špionažni proces v Leningradu. V Leningradu se je pričel zopet enkrat monstre proces. Na zatožni klopi sedi 46 oseb, med njimi 4 ženske. 30 nesrečnežev je obtoženih težke špionaže, ostali se zagovarjajo radi manjših deliktov.

— Koliko Nemecev je v Italiji? Italijansko notranje ministrstvo je izdalo statistiko nemških državljanov, ki so se naselili po vojni v Italiji. Glasom podatkov te statistike živi danes v Italiji okrog 30.000 Nemecev. Največ jih je v Milanu, Rimu, Turinu in Florenci. V Italiji živeti Nemci so večinoma kvalificirani delavci in inženjerji.

— Potres v Angori. Kot poročajo iz Moskve, je uničil te dni močan potres v okolici Angore več vasi.

— Za koadjutorja ljubljanskemu škofu bo imenovan, kakor poroča »Jutarnji list«, kanonik dr. Opeka.

— Smrtna nesreča visokošolke. Te dni so našli na železniški progi Zemun—Zemunski Obori truplo devojke, ki je bilo prerezano od koles vlaka ravno čez trebuh. Obraz je bil blede. Zdelo se je, da je deklica pravkar zaspala. Našli so pri njej legitimacijo, iz katere je bilo razvidno, da gre za slušateljico filozofije Drago Ivanič iz Beograda. Policijska domneva, da je dijakinja pri prestopanju iz enega v drugi vagon izpodrsnila ter prišla na ta način pod kolesa.

— Letalska nesreča. Te dni se je pripetila v bližini Prage nenavadna letalska nesreča. Neki vojaški aeroplan je izgubil radi goste megle orientacijo, se zaletel v stolp mestne hiše ter padel na to na sosednjo streho. Pri tem je eksplodirala tudi zaloga bencina. Pilot je bil na mestu ubit, eden od gledalcev pa teško ranjen.

— Samomor madjarskega aristokrata v Nizzi. V enem od prvih hotelov v Nizzi se je

nastanil te dni madjarski grof (?) Variary. Ko je potikal zjutraj na njegova vrata detektiv, ki je vršil policijsko kontrolo, je skočil grof Variary iz postelje naravnost skozi okno. Ker je ložiral v VI. nadstropju, je naravnost, da je obležal na ulici mrtve. Iz dokumentov, ki so jih našli v njegovi sobi, si policija njegovega samomora ne ve drugače tolmačiti, kot da gre za človeka, ki je udeležen pri znani falzifikatorski aferi ali pa za kakega zločinca bolj navadnega tipa.

— Trgovec — maskiran ropar. V neko berlinsko banko je vstopil te dni talirani trgovec Kurscheid. Medtem ko je prešteval blagajnik denar, si je nadel Kurscheid, skrli za nekim stebrom, črno krinko ni obraz. Nato je stopil z revolverjem v roki pred uradnika, mu pograbil izpred nosa kup novčanice ter mirno odšel. Na ulici je hotel najeti fikakerja, toda obnašal se je nekam čudno, zato je bil aretovan, in ko so mu preiskali na policiji natančno jetra in obisti, je prišel zločin na dan.

— Maščevanje varane žene. Iz Linza poročajo: Pred tremi meseci je bila oblast obveščena, da je dekla Ana Autengruberjeva v Wolfsschlagu smrtno ponesrečila. Sedaj, po treh mesecih, je žandarmerija ugotovila, da je bila dozdevna nesreča pravzaprav umor. Deklo, ki je imela s svojim gospodarjem kmetom Reischlom razmerje, je ubila varana žena. Pričakala jo je v družbi svojega 12letnega sina in hlapca na skednju, kamor je imela priti po mrvo. Komaj je dekla vstopila, je navalila trojica nanjo z gorjačami ter ji razbila lobanjo.

— Tat lokomotiv. Na Reki je bil te dni obsojen neki Giovanni Sorgato na večmesečno ječo. Giovanni je prevečan goljuf-specialist. Nedavno je prišel k lesnemu trgovcu Attiliju Anadrelliju ter mu ponudil v nakup pet lokomotiv. Anadrelli je bil s kupčijo zadovoljen ter je dal Sorgatu na račun 7000 lir. Sorgato je nato izginil. Pa ne za dolgo časa. Kmalu so ga dobili in te dni je prejel plačilo za svojih »pet lokomotiv« od sodišča. 7000 lir je sodišče seveda tudi upoštevalo.

— Kravaj ples. V vasi Jelovar v Srbiji so plesali te dni fantje in dekleta kolo. Ko je bila zabava najbolj živahna, je planil fant Vičentije Vušković proti Letomiru Matanoviću ter mu prisilil krepko klofuto. V trenutku se je razvil hud pretep. Vušković in Matanović sta se jela obdelovati z noži, in obdelovala sta se toliko časa, dokier nista obležala na tleh. Takoj nato sta se zgrudila dva druga fanta. Tudi ta dva sta osuvala drug drugega z nožem. Ko je prišla na bojišče policija, se je vsa družba razpršila kot da jo je zvela kakra. Na licu mesta sta ostala dva mrtveca in dva težko poškodovana.

— Ameriški školje zoper prohibicijo. Iz Londona poročajo: Udruženje antialkoholikov episkopalne cerkve, ki šteje 20 školfov, je pričelo kampanjo v prilog izpremembe prohibicijskega zakona. Udruženje zahteva, da se dopusti prodaja piva in lahkih vin.

Veliki pustni korzo
v orientalski noči

14. februarja hotel „Union“.

— Razburljiva situacija v kletki levov. Te dni je predaval v Bratislavi neki indijski fakir svoje umetnosti. Dal se je zapreti v veliko kletko z enim krokodilom in enim levom, trdeč, da bo zveri hipnotiziral, radi česar se mu ni ničesar bati. Toda prišlo je drugače. Ite je sicer hipnotiziral leva in krokodila. Toda, medtem ko je položil hipnotiziranega krokodila nase, se je lev prebudil ter ga napadel, udaril ga je tako močno s šapo, da mu ni odtrgal samo rokava, temveč tudi meso do kosti.

— Senzacionalen proces v Kievu. V Kievu se je pričel te dni senzacionalen proces. Obtožena je večja skupina miličnikov, ki imajo na vesti velike poneverbe, goljufije in še nekaj drugih sličnih deliktov. Dokazni material obsega nad 10.000 aktov. Kolovodnja družbo

je bil predstojnik administrativnega oddelka kievskega okrožnega odbora in komadant milice Kovalenko, ki pa se je, ko so prišli njegovi zločini na dan, ustrelil. V afero je zapletena tudi njegova soproga.

— Marconi ali Popov. Med sovjetsko vlado in senatorjem Marconijem je izbruhnil prepir glede vprašanja, kdo je pravzaprav izumil brezžični brzojav. Sovjetska vlada je namreč izdala poštne znamke, ki predstavljajo inženjerja Popova kot izumitelja brezžičnega brzojava. Marconi je zoper to protestiral ter izjavil, da je bila ta trditve že opetovano uradno ovržena.

— Intenzivna severna luč. Te dni je bilo opazovati izredno močno reverno luč, ki je svetila preko vse Skandinavije do Nemčije.

— Pretekle dni so našli zlatnike v Zlatorog-terpentinovem milu ga. Marija Harlinger, gostilničarka, Stična in Marija Krnc, Sodražica. Glej oglaš!

Reklame ne potrebuje
O. BERNATOVIC

ker se blago radi svoje kvalitete in cene samo priporoča

Ljubljana.

1— Ljubljanska cestna železnica. Včasih me nekaj zmoti, da se odločim žrtvovati 6 kronic in se peljem s cestno železnico, včasih na ta, včasih na drugi konec mesta. Če se peljem od vojaške bolnice na glavni kolodvor, plačam 6 kron, če se pa peljem na dolenski kolodvor, moram plačati tudi 6 kron. Razlika je le v tem, da moram pred magistratom prestopiti v drug voz, če hočem na dolenski stran. Tako se vozim že več let, pa še nikoli mi ni padlo na um, da bi se vprašal kakor danes, čemu me sprednik vedno pobara, ali hočem prestopiti ali ne! Ali ne plačam na vsako stran enako? Kaj sprednika to briga, kam pojdem pit? To je vendar moja privatna zadeva! Če bom prestopil, me bo prvi sprednik itak videl, da grem ven, drugi sprednik pa me bo tudi videl vstopiti. In če tudi drugemu spredniku pokažem listek, za katerega sem plačal 6 kron, je stvar vendar v redu, ali ne? Zakaj bi moral prvi sprednik že pri garnizijski bolnici vedeti, da bom prestopil? Ali ni dovolj, če me vidi pred magistratom, da grem ven? Danes je bilo na mojem listku čisto natanko preščišneno, da se peljem v četrtak in sicer med 12 in 1. uro. Sprednik bi si torej čisto lahko prihranil zaznamek, da se peljem na glavni kolodvor. Ta prihranek znaša pri vsakem listku eno luknjo. Sedaj pa naj slavni gerentski trosvet sam izračuna, koliko lukenj preščipljejo spredniki cestne železnice na leto brez potrebe.

1— Pol dogodka se je včeraj vendar prvrnilo. Ljubljanski trosvet pripravlja posebno slavnost, ko se prvrne cel dogodek. Fotograf »Jutra« ima permanentno službo, da ujame historičen dogodek.

1— Ljudska visoka šola v Ljubljani. Vodstvo ljudske visoke šole v Ljubljani javlja tem potom slovenski javnosti, da odpade za nedeljo 7. t. m. napovedano predavanje g. Antona Podbevška in sicer iz sledečih razlogov: Vodstvo je prosilo upravo ljubljanske univerze, da bi mu dovolila uporabo zbornične dvorane za navedena predavanja, ki so se že vršila pretekli dve leti v isti dvorani. Univerzitetna uprava je prošnjo na svoji seji z dne 1. t. m. zavrnila in sicer iz razloga, da se s tako uporabo dvorane inventar iste kvartir in da uprava ne more odgovarjati za storjene poškodbe. Ker je bilo podpisano vodstvo o tem sklepu obveščeno šele v četrtak 4. t. m., se ni moglo tako hitro dobiti drugo dvorano za napovedano predavanje. — Prihodnje predavanje se vrši prihodnjo nedeljo 14. t. m. Predava g. Anton Podbevšek, čas isti, prostor se naznani pozneje. — Za ljudsko visoko šolo: Društvo slušateljev filozofske fakultete.

1— Klub esperantistov v Ljubljani ima še večjo zalogo esperantskih slovnici. Interesenti naj pošljejo 20 Din na Klub esperantistov v Ljubljani, na kar dobijo knjigo poštnine prosto.

1— Veliki elitni tehniški ples, pod pokroviteljstvom Nj. Vel. kralja Aleksandra I., dne 9. februarja 1926 v »Unionu«. Priprave so že v polnem teku, vabila odposlana. Če kdo pomotoma vabila ni prejel, naj se blagovoli obrniti na »Akad. Društvo Jugoslov. Tehnikov«, teh. vis. šola, Mirje. Uradne ure sobota in ponedeljek od 8. do 12. in 14. do 16. ure.

1— Inštalacija novih avtomatičnih telefonskih aparatov. V kratkem bo nova avtomatična telefonska centrala v Ljubljani izgotovljena in izročena prometu. Ze pred tem pa bo terenska tehniška sekcija montirala pri naročnikih nove avtomatične govornilne aparate tako, da se bo priključitev na novo centralo lahko izvršila brez prekinjenja prometa. Da pa delo sekcije vsled pozneje zaželenih izprememb pri naročnikih postajah (n. pr. prostor, kam naj se aparat postavi, tip aparata ali sprememba številke) sedaj ne bi bilo odveč, pozivamo vse ljubljanske naročnike, da čimprej pisмено javijo III. terenski tehnični sekciji v Ljubljani zaželeno izpremembo pri svojih postajah, ki jih bo potem sekcija po možnosti že upoštevala pri montaži novih aparatov. Večjih izprememb, ki bi bile zvezane s povečanjem naprave, direkcija sedaj ne more upoštevati.

1— Državna borza dela v Ljubljani. V času od 17. do 23. januarja 1926 je bilo v Državni borzi dela razpisanih 143 prostih mest. 214 oseb je iskalo delo, v 143 slučajih je borza posredovala z uspehom in 12 oseb je odpotovalo. Od 1. januarja do 23. januarja 1926 je bilo skupaj razpisanih 301 prosto mesto, 486 oseb je iskalo dela, v 276 slučajih je borza posredovala z uspehom in 64 oseb je odpotovalo.

1— Slovensko marionetno gledališče »Atena« v Narodnem domu. Slovensko marionetno gledališče »Atena« uprizori v nedeljo 7. februarja ob 3. pop. in ob 6. zvečer Pocijovo pravljico »Gozdni kralj Lavrinc« v 5. dejanjih. Na to uprizoritev posebno opozarjamo občinstvo, ki bo imelo sedaj priliko videti zopet vzorno lutkovno igrjo: romantično viteško zgodbo — motiv ugrabitve — prepleteno z mitom o kralju Lavrinu, poosebljenem duhu-čuvanju gozdov in gajev, zaščitniku pravice in dobrote. Ne manjka pa tudi romantične ironije, s katero Pocij n. pr. v uvodnem prizoru za hip namenoma razbije iluzijo. Gašper je tudi v tej igri pravi razpletavec vseh zadreg in zank in vzdaje vsemu miljeju živahnost in razgibnost. Igra je prepletena s prav mličnimi pevskimi vložkami in delno glasbeno spremljavo.

1— Danes v soboto, 6. februarja 1926 družabni večer s plesom državnih računskih in blagajniških uradnikov. Arena Narod. doma.

1— Orientalska noč v Ljubljani. S predpripravami velikih dekoracijskih del po enotnem načrtu za to maskarado se je že pričelo. Vodilna barva dekoracij je oranžna in svetlo-modra, kar bo v zvezi z žarometi in raznobojnimi barvastimi žarnicami spremenilo veliko unionsko dvorano v čarobno orientalsko noč. Ves aranžma bo imel značaj velikega pustnega korza in so vsakovrstne skupine in maske primerne. Zato bodi geslo: Na pustno nedeljo 14. februarja vsi v »Unionu« na »Slavčev« veliki pustni korzo v orientalski noči.

Književnost.

Izšel je 1. zvezek »Grude«, ki ima sledečo vsebino: Gustav Strniša: Za novo leto. — Tone Gaspari: Splavariji. — Ivan Albreht: Vsakdanje zgodbe. — Ivan Matičič: Zivotarci. — F. S. Stuplovšek: St. Jakob. (Slika.) — Tine Debeljak: Nem klic. — Ark. Avertenko: Zločinci. — Dr. A. Debeljak: Kasandri. — Fr. Stupar: Solnčna ura. — K. Kraepelin: S. Brodar: Po gozdu in polju. — Stanko Učelnikov: Gorjanec Jože. — Dečja Gruda: Gustav Strniša: Kos. — Albin Cebular: Mrček in veter. — Razgledi: Organizacija. — Zenstvo. — Prosveta. — Listnica uredništva. — Celoletna naročnina »Grude« je 30 Din. Za dijake in vojsake 20 Din. V podrobni prodaji stane »Gruda« 3 Din. — Novi naročniki dobe lahko še vse doslej izšle številke.

Izšla je 2. številka mesečnika »Strojvodja«, organa Stručnega udruženja strojevodja kraljevine SHS. List prinaša slovenske in srske članke in sicer strokovne in poučne, vsaka številka ima tudi podlistek, večinoma zabavne vsebine. List je za svoj namen prav dober.

Jack London:

Morski vrag.

Moj mogočni ritem je bilo dviganje in pogrezanje ladije na razburkanem morju. Tisti strahoviti gong je bila velika ponev, ki je visela na steni ter roštala in žvenketala ob vsakem ladjinem skoku. Vreščeci, pekoči pesek so bile trde roke možakov, ki sta mi drgnila razgaljena prsa. Zvijal sem se od bolečin in malo dvignil glavo. Prsa so mi bila odrgnjena, rdeča, in videl sem majhne krvave kroglice, ki so pronicale iz raztrgane in vnete kože.

»Dovolj bo, Yonson,« je dejal eden možakov. »Ali ne vidiš, presnelo, da si mu že skoraj vso kožo odrli?«

Možak, nazvan Yonson, človek močnega skandinavskega tipa, me je nehal drgniti in je okorno vstal. Drugi možak, ki ga je bil nagovoril, je bil očitno Londončan, čednih potez in šibkega, ličnega, skoraj pomehkuženega obraza. Mokra čepica na glavi in umazan kos žakljvine okrog bolj tankega pasu sta oznanjala, da je kuhar vsekakor nečedne ladijske kuhinje, v kateri sem se nahajal.

»No, kako se počutite, gospod?« je vprašal z uslužnim nasmehom, ki ga najdeš samo pri potomcih dolgih rodov napitnino iskajočih prednikov.

V odgovor sem se počasi vzdignil, da sem sedel, na kar mi je Yonson pomagal na noge. Roštanje in butanje ponve na steni mi je šlo strašno na živce. Ne-

mogoče mi je bilo, da bi zbral misli. Krčevito se oprijemajoč lesenih predmetov v kuhinji — in priznati moram, da sem spričo maščobe, s katero je bilo vse zamazano, stiskal zobe — sem iztegnil roko čez vroče železno ognjišče, snel posodo, ki mi je prizadevala težko bol, in jo varno zagodil v skrinjo za premog.

Kuhar se je zarežal, ko sem pokazal toliko moči, in mi je stisnil v roke kadeč vrč, rekoč: »Na, tole ti bo dobro delo.« V vrču je bila ostudna tekočina — ladijska kava — toda njena toplota me je poživila. Med požirki te snovi sem se oziral po odrgnjenih, krvavih prsih, nato pa sem se obrnil k Skandinavcu.

»Hvala vam, gospod Yonson,« sem rekel, »ampak, ali ne mislite, da je bilo vaše delo precej junaško?« Vzdignil je dlan, da mi jo pokaže; očitno je bolj razumel očitek v mojih kretnjah kot v mojih besedah. Dlan je bila nenavadno strjena, žuljava. Potipal sem rožene izrastke na njej in vnovič sem stisnil zobe, tako strašno je bila raskava.

»Moje ime je Johnson (džonsn), ne Yonson (jonsn),« je dejal v prav dobri, dasi počasni angleščini, v kateri je bila komaj senca tujega naglasa.

V njegovih blelih modrih očeh je bil videti nekak mil ugovor, hkratu pa neka boječa odkritost in močnatost, ki mi ga je prav priljubila.

»Hvala vam, gospod Johnson,« sem popravil in iztegnil roko proti njemu.

Mož se je obotavljal, nerodno in boječe, prestav-

ljal pezo svojega telesa z ene noge na drugo, nato pa je abotno pograbil mojo roko in mi jo prisrčno stresel.

»Ali imate mogoče kako suho obleko, da bi se preoblekel?« sem vprašal kuharja.

»Imamo, gospod,« je odgovoril živahno. »Tako j grem dol v ladijo, da pregledam svojo robo, ako nimaš nič proti temu, gospod, da oblečeš moje reči.«

Odhitel je skozi kuhinjska vrata, ali bolje smuknil je čudno urno in gladko, da se mi je videl ne toliko mačji, ampak jeguljast. In v resnici je bila ta jeguljasta gibčnost, kakor sem pozneje doznal, nemara najbolj znameniti izraz njegove osebnosti.

»Kje pa sem sedaj?« sem vprašal Johnsona, o katerem sem po pravici mislil, da je eden mornarjev.

»Kakšna ladija je to in kam je namenjena?«

»Na višini Farallonov smo v smeri nekako proti jugozapadu,« je odgovoril počasi in metodično, kakor da bi se skušal kar najboljšje izraziti, in se strogo držal reda mojih vprašanj. »To je skuner Duh, na potu proti Japonski na lov na morske pse.«

»Kdo pa je kapitan? Obiskati ga moram, čim se preoblečem.«

Johnson je bil videti v silni zadregi. Nekoliko časa je molčal iskajoč primernih besedi, nato pa mi je dal popolen odgovor: »Kapitan je Wolf Larsen, vsaj tako mu mornarji pravijo. Druga imena nisem nikoli slišal. Ampak dobro bo, če govorite voljno z njim. Danes je ves besen. Prvi mornar — «

Kako naj se žena piše!

Slavna danska pisateljica Karin Michaelis je pred meseci napisala senzacionalen članek o pravici žene, da postane mati. Članek je med ženskimi svetom pa tudi sicer vzbudil mnogo pozornosti, pisateljica pa je prevzela celo kopo pisem, v katerih se predlagajo razni načrti, kako ženam — tudi neporočnim seveda — osigurati pravico, da postanejo matere.

Od vseh predlogov se zdi danski pisateljici zlasti pomemben predlog, da naj žena tudi po poroki prdrži svoje deklinško ime. Na ta način bi mahoma padla vsaka razlika med zakonskimi in nezakonskimi otroki, ker vsi sinovi bi se imenovali po očetu, vse hčerke pa po materinem deklinškem imenu. Vse praktičnih vzrokov predlog, da žena pridrži deklinško ime.

Karin Michaelis pravi, da je bil predlog globoko pomemben in da bi morale o njem razpravljati vse ženske organizacije. Mnenja smo, da ta predlog tudi v resnici zasluži vso pažnjo in zato upamo, da se bodo z njim bavile tudi naše ženske organizacije.

Da danes umetnica pridrži svoje deklinško ime, je skoraj zakon, ker si je s tem imenom pridobila slavo. To ime je njena last, je signatura za delo, ki ga ni mogoče podariti ali zavreči. Dostikrat pa se pripeti, da se žena prične udejstvovati v umetnosti šele po svoji poroki. Če se potem loči od moža, katero ime naj nosi? Deklinško? Pa pod tem imenom je nepoznana. Moževo? Da nastanejo potem zamenjave, če se mož še enkrat poroči!

Naj se ne govori, da do tega sploh ni treba priti, ker da so ločitve zakonov nepotrebne. V katoliških deželah so sicer ločitve danes res še redke, toda zakoni niso zato nič bolj srečni ko v protestantskih deželah. Kar ne spada skupaj, to ne spada skupaj in nezmišelj je, da se dva zakonca vsled mrtvega paragrafa večno medsebojno mučita. Ravno tako nezmišljeno pa je tudi zahtevati od ločenec celibat. Karin Michaelis pravi, da se ljudje silno motijo, če mislijo da je dosti zakonov srečnih. Taki zakoni so le izjema in Diogen bi jih zaman iskal s svetilko. Trajajoči zakoni so nekaj drugega. Toda nihče ne bo prepričan, pravi pisateljica, da bo zakon dalje trajal, če žena opusti svoje deklinško ime.

Do kakih nenormalnosti privede sedanja praksa, da žena vedno prevzame moževo ime, dokazuje Karin Michaelis z raznimi primeri in nakonec tudi z lastnim, ko podpiše svoj članek z :

Karin Michaelis, rojena Bech Bröndum, poročena Stangeland.

Gospa doktor.

Pri tej priliki menda ne bo odveč, če omenimo tudi naše slovenske glupe navade, da žena ne prevzame samo moževo ime, temveč celo njegov poklic in njegovo akademsko stopnjo. Zlasti je treba tu omeniti nezmišeln naziv gospa doktor. Če bi vsaj ljudje dejali gospa doktorjeva, dasi mislimo, da ni za ženo prečastno, če se označuje tako, kakor da bi bila moževa lastnina.

Bil bi res že čas, da bi se tudi med Slovenci pokopala gospa doktor in da ne bi bili mi edina dežela, kjer še vedno straši ta predpotopen naslov. Gospem, ki nikakor ne morejo biti brez tega imenitnega predkmeta, pa svetujemo, da se vpišejo na univerzo in potem bodo videli, kako smešno so one, ki se puste nazivati z gospo doktor, ko pa je to samo njihov mož.

OBCNI ZBOR DRUŠTVA »PRAVNIK« V LJUBLJANI.

Društvo »Pravnik« v Ljubljani je imelo dne 1. februarja 1926 svojo 36. redno glavno skupščino. Skupščine se je udeležilo veliko število članov, otvoril in vodil jo je društveni predsednik dr. Majaron, ki je podal besedo tajniku dr. Sajovicu. Iz tajniškega poročila posnemamo, da je opravil odbor v preteklem letu 7 rednih sej in nekaj izrednih in da se je vršila izredna skupščina dne 29. novembra 1925, na kateri so bili društveni informirani o bodočem pravniškem kongresu v Ljubljani. Društvo šteje sedaj 615 članov, med letom je umrlo 11 družstvenikov. Udeležilo se je društvo dne 21. maja sprejema poljskih univerzitetnih profesorjev, dalje je podprlo akcijo za ustanovitev »Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani« in je sodelovalo tudi pri akciji za ohranitev ljubljanske univerze. Organiziralo je meseca junija uspel izlet na Janče in Litijo. Predavanj je bilo v preteklem letu 5. Društveno glasilo »Slovenski pravnik« je dobilo v završenem 39. letniku novo prilogo »Notarski vestnik«, ki jo vzdržujejo naši notariji. Odbor je skrbel tudi, da se pospeši slovenska izdaja obč. drž. zakonika. Po smrti podpredsednika Frana Regallyja je to delo prevzel dvorni svetnik Bežek in ga tudi dovršil. Potrebna je še revizija slovenskega teksta in zato je upati, da bo delo v tekočem letu že v tisku izšlo. Blagajniško poročilo je pokazalo, da so dohodki krili izdatke. Po predlogu pregledovalca računov g. dr. Zirovnika je bil podeljen odboru absolutorij in blagajniku dr. Ruterju izrečena zahvala. Ko je skupščina pooblastila še odbor, da sme kooptirati za pripravo pravniškega kongresa v Ljubljani potrebno število članov, se je načelnik g. Majaron zahvalil vsem udeležencem in skupščino zaključil.

Gospodarstvo.

VALILNA JAJCA.

Bliža se veseli spomladanski čas in s tem doba, ko se vzbudi narava iz zimskega spanja. V tem času oživi tudi naravni nagon razmnožitve pri živalih. Posebno pri kokošjih rejci so meseci marec in april najugodnejši za valjenje. Zato bodo gotovo marsikomu dobro došla sledeča kratka navodila glede preskrbe z valilnimi jajci v mariborski oblasti.

Pri nakupu jajc za valjenje je paziti na sledeče:

Kurjereja prodajalca mora biti vsaj v vseh glavnih pasemskih znakih čista in čimbolj izenačena. Na vsakih 15 kur mora biti vsaj po en petelin dobrih oblik, če mogoče izven krvnega sorodstva s kokoši in ne več ko tri leta star.

Jajca morajo biti pravilnih oblik; izredno podolgovata ali drugače nepravilna oblika se

odklanja. Lupina mora biti svetle barve, gladka, snažna in popolnoma nepoškodovana. Močno rujava, umazana ali natrta jajca se ne prevzamejo. Teža jajc naj znaša od 55—65 gramov. Zlasti manjša jajca izpod 55 g, a tudi večja nad 65 g ne pridejo v poštev. Zahtevati se mora, da se na vseh jajcih, ki se prodajajo za valenje, napiše dan in mesec, ko so se znesla. Jajca naj bodo čim bolj sveža največ 10 — 14 dni stara.

Za tako odbrana valilna jajca, je plačati seveda za 50 — 100 odstotkov višje cene od tržnih cen. Valilna jajca iz rejških postaj, ki delajo z zaklopnimi gnezdi, so kot izvrstno valilna jajca seveda še dražja. Zahtevati pa je, da bodi povsod poleg dneva zapisana tudi številka kokoši, ki je jajce znesla. Prodajalec pa mora jamčiti za to, da bo prodajal prvovrstna valilna jajca samo od mater, ki so dosegle v prejšnji nesni dobi vsaj 120 jajc.

Jajca od jarkic pa pridejo le tedaj v poštev, če so znesle do 1. februarja vsaj 15 jajc ali do 1. marca 25 jajc. Vsa druga jajca iz rejških postaj spadajo med običajna valilna jajca in se ne morejo prodajati s pribitkom višjim od 50—100 odstotkov nad tržno ceno.

Glede podrobnih navodil in nasvetov se naj vsakdo obrne na pristojnega srezkega ekonoma, kjer izve tudi naslove prodajalcev dobrih valilnih jajc.

Valilna jajca, ki so se prenesla ali celo prevzela, morajo pred nasaditvijo 24 ur počivati.

LJUBLJANSKI VELESEJM.

Te dni bodo naši industrijci, obrtniki in irgovci začeli dobivati prijavne tiskovine za udeležbo na VI. Ljubljanskem vzorčnem velesejmu, ki se bo vršil od 26. junija do 5. julija 1926.

Danes je vsak uspeh ponajveč posledica živega tekmovanja in ostentacije tega, kar posamezna pokrajina ali država proizvodi, kakor tudi posledica živega sistematičnega reklamnega in propagandnega udejstvovanja. Velesejmi so najprimernejši forum za reklamo, za reklamo baš v velikem stilu in obsegu, za reklamo, katera baš tukaj na teh razstavah zamore računati na učinkovit odziv. Ljubljanski velesejm spada med one prireditve, ki vlečejo nase pozornost najširše javnosti in pa inozemstva in kogar ne bo tukaj, bodo šli preko njega vsi tisti, ki se za to prireditve zanimajo. Zivljenje je vedno težje, razmere vedno bolj žalostne, borba za obstanek in napredek vedno ostrejša in mučnejša. Če se v tej borbi prepustimo onemu nesrečnemu fatalizmu, ki nam je nanesel že toliko škode in če bomo samo peli himne našemu prirodnemu bogastvu, pa se nikjer pokazali, bomo ostali pri vsem tem bogastvu siromaki. Zato je dolžnost vsakega posameznika, da stopi pred javnost s svojimi proizvodi. Cene prostorom so letos tako znižane, da je bati se stroškov že znak malodušnosti. Malodušnost pa je najtežje zlo našega časa, zato se je moramo otresti. Torej vsi na plan!

LJUBLJANSKA BORZA.

dne 5. februarja 1926.

Blago: Bukovi hloidi, I, II., od 30 cm napr., od 250 m, fco nakl. post. den. 200; bukovi plohi, od 2 m naprej, od 40 do 130 mm, I, II., fco meja den. 500; drva suha, bukova, fco nakl. post. den. 21; drva suha, hrastova, fco nakl. post. den. 18; frizi od 4—10 cm, 25 do 60 cm, suhi, fco meja bl. 1250; hmelovke od 6 m napr., 6 cm na daljnem koncu, fco nakl. post., za kom. bl. 550; pšenica bačka, 76 kg, 2 odst., fco bačka postaja, 1 vag., den. 295, bl. 295, zaklj. 295; pšenica ban., 76/77 kg, fco nakl. post. bl. 298; pšenica dom., fco vag. prekm. post. bl. 315; pšenica sremska, fco vag. nakl. post. bl. 290; koruza, času prim. suha, fco naklad. post., za III.—VII. bl. 150; koruza, času prim. suha, par. slov. post., kval. gar. bl. 150; inzulanka, več kot času prim. suha, fco vag. prekm. post. bl. 16750; koruza drobna, fco vag. medjim. post. bl. 16750; koruza drobna, fco vag. banatska postaja, za III. bl. 140; koruza umetno suš., fco vag. sremska post. bl. 142; koruza umetno suš., fco Postojna tranz., 1 vag., den. 18750, bl. 18750, zaklj. 18750; koruza umetno suš., fco sremska post., 1 vag., den. 145, bl. 145, zaklj. 145; ječmen, 62 kg, fco vag. bačka postaja bl. 155; ječmen spomlad.pivovarn., 66/67 kg, par. Ljubljana bl. 260; oves srbski, fco Ljubljana bl. 215; ajda domača, fco vag. prekm. post. bl. 260; rž domača, fco vag. prekm. post. bl. 210; proso rumeno, fco vag. prekm. post. bl. 210; proso rumeno medjim., fco Ljubljana bl. 220; otrobi drobni, pšenični, fco vag. naklad. post. Vinkovci bl. 115; otrobi drobni, pšen., par. Ljubljana bl. 140; ježice, zlatorumene, fco vag. dol. post. den. 250; slivovka bos., gar.

25 odst., 100-črtina, neotrošar., fco vag. post. Breko bl. 3200; slivovka srbska, gar. 50 odst., fco vag. Postojna tranz. (sod posebej) bl. 1600; la Portlandement »Salona-Tour«, fco vag. Solin; v jutavrečah po 50 kg bl. 40, v papirn. vrečah po 50 kg bl. 45, v sodih po 150, 180, 200 kg bl. 5250.

Vrednote: Invest. pos. iz l. 1921 den. 77, bl. 79; loter. drž. renta za vojno škodo den. 275, bl. 282; zast. listi Kranj. dež. banke den. 20, bl. 22; kom. zad. Kranj. dež. banke den. 20, bl. 22; Celjska pos. den. 200, bl. 205; Ljublj. kred. banka den. 200; Merkantilna den. 100, bl. 102, zaklj. 102; Prva hrv. šted. den. 955, bl. 965; Slavenska den. 50; Kred. zavod den. 175, bl. 185; Strojne tovarne bl. 125; Združene papirnice den. 110; Slavna družba den. 90, bl. 100; Šešir den. 115, bl. 120, zaklj. 115.

BORZE.

Zagreb, 5. februarja. Devize: Newyork ček 56.63—56.93, London izplačilo 275.655 do 276.755, ček 275.65—27.685, Praga 167.9 do 168.9, ček 167.65—168.65, Curih 1093.4 do 1097.4, Milan izplačilo 227.82—229.02, ček 227.75—228.95, Berlin 1350.37—1354.37, Dunaj 798.6—802.6, ček 0—800, Budimpešta 0.0797—0.0801.

Curih, 5. februarja. Beograd 9.15, Newyork 518.5116, London 25.2475, Praga 15.36, Pariz 19.465, Milan 20.885, Bukarešta 2.26, Dunaj 73.075, Sofija 3.65, Berlin 123.60, Budimpešta 0.007265.

V torek 16. febr. 1926

„Bajna Indija“
MASKERADA Ljubljanskega Sokola
Narodni dom

SPORT.

Na Angleškem so zgradili velikafsko novo letalo, s katerim bodo napravili te dni poskusne polete. Opremljeno je s 400 PS Jupiter-strojem ter vsemi modernimi pripomočki. Služilo bo v trgovske svrhe ter bo lahko 800 ur neprenehoma v zraku.

V mednarodnem hockey-matchu na ledu je zmagal v torek Dunaj proti Budapešti 11:0 (4:0).

Evropsko mojstrstvo v veslanju za 1926. Portugiški veslaški savez je obvestil mednarodno tajništvo o izvedbi letošnjega evropskega mojstrstva. Vršilo se bo 21. in 22. avgusta v Pigmira da Poz, malem kopališču blizu izliva reke Mondego v morje. Kraj leži na pol poto med Lizbono in Porto.

Svetovni rekord Amerikanca Kealoha v hrbtnem plavanju potolčen. Mladi plavač Walter Lauder iz Cincinnati je preplaval 100 m v 1:10 in s tem potolkel svetovni rekord Kealoha iz leta 1922, ki ga je slednji postavil v Honolulu v 1:12.1 min.

Svetovno mojstrstvo v drsanju za dame. Leta 1922 si je priborila gđ. Herma Szabo v Davosu svetovno mojstrstvo. Mlada drsalca, ki je med tem poročila ogrskega mojstrskega tekača inž. Paula Jarosh, je branila uspešno svoj naslov l. 1923 na Dunaju, l. 1924 v Christiji in l. 1925 zopet v Davosu, 6. februarja bo v petič stopila v boj v Stockholmu. Pričakovati je, da bo tudi to pot zmagala, ker nima enakovredne nasprotnice. Kajti njena najnevarnejša tekmovalka Berlinčanka Brück-

(197)

Okolnariaku okoli sveta.

Spisal Robert Kraft.

»A le v vaš prilog.« odvrne profesor Martini, ki je ostal tudi v svojem laboratoriju galanten.

Ko vam povem svoje ime, me boste takoj poznali. Toda zaupati se hočem le vam. Ali sva tu sama?«

»Med štirimi očmi.«

»Ali naju ne more nihče poslušati?«

»To je popolnoma izključeno.«

»Jaz nisem mistres Lucie Ferman, temveč mistres Leonor Hartung.«

»Profesor se še ne spomni.«

»Hartung? Hartung?« mrmra in zmaje z glavo.

»Moje deklinško ime je Leonor... Morris.«

Sedaj seveda se profesor zdrzne.

»Leonor Morris, pa menda vendar ne... ona z avtomobilom...«

»Jaz sem.«

Učenjak se hitro umiri. Srepro in zaničljivo pogleda sedečo damo.

»Takrat ste me varali!«

»Ne.«

»Ogoljufali ste ves svet!«

»Ne.«

»Na vrtu starega kapucinskega samostana so našli na mestu, ki ste ga označili, železne cevi, v katerih naj bi bil od vašega očeta preparirani morrisit. Natanko so počakali določen čas. Ko pa so odprli prve cevi, niso našli drugega kot natrij, ki je imel prav iste lastnosti kot oni, ki ga poznamo. V dolgih presledkih so odpirali cev za cevjo — nikjer nič drugega kot natrij, ki se spaja s kisikom zraka ali vode in tvori pri tem vodik — niti sledi o gorostasnih lastnostih morrisita! Da, tudi jaz sem poizkušal napraviti morrisit, natanko po vašem receptu, v petih letih sem imel dovolj časa — ves učeni kemijski svet je delal

enake poizkuse... napraviti nismo mogli nikoli morrisita, vedno je bil le navadni natrij.«

»Tako je.«

»Tako je? Kaj naj to pomeni?«

»Meni se je godilo prav tako. Tudi jaz ne morem napraviti morrisita. Ko je moj oče delal poizkuse, nisem bila pri njem. Da se mu je posrečilo najti snov, ki ob dotiku razstavi vodo v njene elemente, o tem pač ne dvomit?«

»Ne.«

»Napravil pa je le dva koščka. Najbrže je imelo živo srebro ali kaka druga kemikalija, ki jo je uporabljal, posebno lastnost, kakor se to zgodi mnogokrat pri kemijskih poizkusih, in potem je končen sklep napačen — in tako je bilo tudi pri mojem očetu.«

Še dolgo se razgovarjata o tem, a mi temu razgovoru ne bomo sledili.

Iznajdba morrisita je bila torej le slučaj — napraviti jo je treba iznova potom učenih raziskovanj ali pa zopet po slučaju — zaenkrat je zopet izgubljena za človeštvo.

Rezultat učenega pogovora je ta, da ponudi profesor mladi gospe roko.

»Oprostite mi, preje sem vam napravil veliko krivico!«

»Misliti bi bil moral takoj na nekaj drugega, nadaljuje profesor. »Pokazali ste se zelo plemenito.«

»Kako to?«

»Nepoznan dobrotnik je poslal kmalu po katastrofi pogorelcem velike vsote, vedno in vedno zopet...«

»Ne govorimo o tem. Toda, zakaj pa domnevate, da sem jaz ona dobrotnica, ko sem vam vendar tedaj zadrževala, da sem popolnoma nedolžna na tej katastrofi?«

»V španskih in drugih časopisih sem čital pozive, da naj se zglase vsi oni, ki jim je napravil vaš avtomobil kako škodo in naj takoj vsak imenuje vsoto — zdi se mi, da so vas precej ogoljufali, dostavi smešljaje se profesor.

»Naj bo. Vse je uredil nek zaupnik.«

»Da, gotovo kak newyorški odvetnik?«

»Star očetov prijatelj. In kaj govore o meni?«

»Poslednjič je bilo videti vaš avtomobil, ko se je peljal proti Monte Cerboliju v Mehiki. Tam ste baje končali življenje vi in vaši tovariši — za ljudstvo popolnoma razumljivo, vražji voz se je peljal pač v pekel.«

»Posrečilo se nam je, da smo dolino zopet ostavili, potem pa se je avto pogreznil v pesek puščave Llano estacado.«

Leonor mu oriše v kratkem doživljaje, a o posameznostih v dolini smrti ne govori in profesor tudi ne izprašuje dalje.

»Torej lahko rečemo, nekoč je bilo. Škoda, a ne moremo nič izpremeniti. In kje bivate sedaj?«

»Pri svojem soprogu, svojih otrocih in nekaterih dobrih ljudeh.«

»Da, ali kje,« se nasmehne profesor, »da tako prav nič ne slišimo o vas?«

»V nekem kraju, kjer nas ne more nihče najti. Učenjaku to zadostuje, da ne sprašuje dalje.«

»A godi se vam dobro?«

»Srečna sem!«

Tako tudi izgleda.

»Ali ste slišali, da je umrl oni P. L. Deacon, ki vam je ponudil sto milijonov dolarjev za morrisit? Postal je žrtev morrisita. Tudi on je začel delati poizkuse, da bi odkril skrivnost; zastupil se je z živim srebrom in je izdihnil v velikih bolečinah.«

»Slišala sem o tem.«

Leonor vstane, pokaže na okno, od koder je videti luko La Magdalena, kjer se ziblje več ladij, med njimi tudi majhna, lična, parna jahta.

»Vidite ono majhno jahto? Na njej me čaka moj soprog, povede nas nazaj v naš skriti paradiz. Le vam sem se hotela še opravičiti. Zdravo, gospod profesor, bodite srečni, kakor sem jaz!«

K o n e c.

nófti se ji je doslej vedno izogibala, mlada Norvežanka Hennie Sonja pa gotovo še ni tako daleč, da bi se mogla meriti s tako rutinirano umetnico.

Slavni ameriški bokser Paul Berlenbach se je zaročil z mis Gertrud Ederle, znano rekordno plavalko v Floridi. — Evropski boksterski mojster Erminio Spalla je po skoraj enoletnem odmoru zopet nastopil v ringu. Vendar pa njegov boj proti Holandcu Holtkampu ni zadovoljil publike. Slednji je namreč protestiral proti načinu bojevanja Spalle in ni hotel nadaljevati boja, nakar je bil Spalla proglašen zmagovalcem.

To in ono.

Zakonska higijena v Turčiji.

Turška vlada je odredila na predlog vilajetske uprave v Carigradu, da se ne sme

nikdo poročiti, ne da bi se dal preje preiskati. Na ta način upajo uspešneje pobijati tuberkulozo in spolne bolezni. Glavne določbe odredbe so sledeče:

Preiskavo izvrši vilajetski zdravnik. Zakonca in spé pa se dasta lahko preiskati tudi od kaknega drugega zdravnika. V tem slučaju pa morata predložiti izid vilajetskemu zdravniku, ki ugotovi, če je vpisano ime ene ali druge od strank v seznamuluetikov, ali ne. Če je vpisano, se uvede zoper privatnega zdravnika kazenska preiskava, če pa ni, potrdi vilajetski zdravnik izid. — Pred zdravniško preiskavo se morata zaročenca legitimirati. — Goljufija je seveda kaznjiva. — Kopije zdravniških izvidov (tako privatnega kot vilajetskega zdravnika) se shranijo. — Luetiki se zdravijo brezplačno. Dovoljenje za poroko dobe žele, ko ozdravijo. — Zdravniška preiskava se ne omejuje samo na lues. V po-

štev pridejo tudi raznovrstne druge bolezni, kakor n. pr. tuberkuloza vseh vrst.

Takih zakonskih določb pri nas še nimamo. Turčini so v tem oziru pred nami.

SPOLNE BOLEZNI V RUSIJI.

Potreba je rodila leta 1918 v Moskvi »Venerologični inštitute. Ta inštitut obstoji iz kliničnega in eksperimentalnega oddelka. Publikiral je dosedaj 175 znanstvenih del. V Harkovu eksistira sličen zavod.

Svoje izkušnje objavljajo te vrste inštituti v takozvanih »dispensarijih«. Naloga teh zavodov ni samo potek, kuriranje in socialno skrbstvo, temveč: ti zavodi iščejo tudi na diskreten način spolno bolne ter jih skušajo prepovoriti, da gredo k zdravniku. Razven 140 državnih dispensarijev eksistira še veliko število privatnih.

Predsodkov na Ruskem zoper sifilis ni ta-

kih kot so drugod. V Rusiji se sifilis ne smatra ravno za spolno bolezen, kajti do 80% bolnikov se je okužilo na drugačen način kot potom spoinnega občevanja. Število okuženj po prostitutkah se je v zadnjih letih zelo znižalo. Prostitucijo pobijajo z javnimi predavanji in zasebnim poukom. Zdravljenje spolnih bolezni je v Rusiji brezplačno. V državnih tovarnah se producira letno 1000 kg salversama, 300 kg se ga pa v sovjetsko Rusijo uvaža.

PARISKE ANEKDOTE.

Girardija je doletela čast, da so ga dve leti pred smrtjo angažirali na dvorno gledališče. To je pomenilo za umetnika dijalekta, da se je pomaknil iz parlamenta v senat.

Ko so ga žurnalisti vprašali, kako misli o tej časti, je odvrnil: »Je pač nobel mrtvaški oder!»

Originalne (prave) potrebščine fixat in preservat za Opalograph dobite le pri L. BARAGA, Šelenburgova ul 6. Telefon št. 959.

VSAKDO si lahko izboljša svojo eksistenco s pravilno uporabo najboljših šivalnih strojev „Gritzner“ in „Adler“ ter z nedosežnimi pletilnimi stroji „DUBIED“.

Te si nabavi pod ugodnimi pogoji edino pri tvrdki **JOSIP PETELINC, Ljubljana** blizu Prešernovega spomenika ob vodi levo.

DR. MIROSLAV LUKAN

konces. pravni zastopnik v vseh panogah državne uprave, posredovalnice privatnih poslov, informacijski biro naznanja

da je preselil svojo pisarno na **Dunajsko cesto 29/I.** v hišo **Gospodarske zveze.**

Smoking srajce, promenade bele in barvaste, ovratnike vseh vrst in fason, pentlje, samoveznice, žepne robce, nogavice v raznih barvah za gospode in dame namramnice, toaletne potrebščine, svilene trakove, čipke in vezenino. - Nizke cene. - Velika izbira samo pri **JOSIP PETELINC-U - LJUBLJANA** blizu Prešernovega spomenika ob vodi.

MALI OGLASI

Cena oglasom do 20 besed Din 5.—, vsaka nadaljna beseda 50 par.

Gosood

kateri je absolviral trgovski tečaj ter ima eno leto pisarniške prakse, išče službe. Gre tudi eden do dva meseca brezplačno. — Ponudbe prositi na upravo lista pod »Dobra moč«.

Stekleno

strešno opeko imajo stalno v zalogi Združene opekarne d. d. v Ljubljani.

DRVA - ČEBIN

sest. na ulici 1 II. - Telefon 55.

Gospodična

išče mesečno sobo s separatnim hodom. — Ponudbe na upravo pod »Soba«.

Zlatorog

terpentinovo milo!

Ta neprekosljiva sestava mila in terpentina vsebuje pristno zlato!

V vsaki tisoči komad je vtisnjen pristen **zlatnik**, ki čaka srečnega kupca. Kupite takoj komad tega idealnega mila, mogoče najdete tudi Vi **zlatnik!**

Kuhar

samosojen, z dobro prakso, samski, se išče za kuhinjo od 20 do 25 oseb za zdravilišče na nekem otoku v Primorju. Stanovanje in oskrba v hiši. Ponudbe z izpričevani in zahtevo glede plače do najpozneje 10. t. m. na upravo lista na naslov »Jadranc«.

Absolventinje

trgovske šole išče mesta kot praktikanca. — Ponudbe na upravo lista pod »Praktikantinja«.

Proda se

ceno Wolfov nemško-slovenski slovar. Ogleda se v upravi lista.

Kot praktikant

želim vstopiti h kakemu ljubljanskemu podjetju. Imam pisarniško prakso ter sem popolnoma zmožen knjigovodstva, korespondence, strojepisja, stenografije, vešč sem perfektno slovenskega in hrvaškega jezika. — Ponudbe prosim na upravo lista pod »Marljivo«.

VINOCET

tovarna vinskega kisa, d. z o. z., Ljubljana, nudi najfinejši in najokusnejši namizni kis iz vinskega kisa.

Zahtevajte ponudbo!

Tehnično in higijenično najmoderneje urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta št. 1a, II. nadstropje.

TISKARNA „MERKUR“

TRG. IND. D. D.

Tiska knjige, pravila, cenike, račune, letake, časopise, lepake, brošure, posebnice in razglednice. Izvršuje vsakovrstne trgovske kakor tudi vse druge uradne tiskovine. — Lasna knjigoveznica.

LJUBLJANA - SIMON GREGORČIČEVA UL. 13. - TELEFON 552